

Budapest turizmusbiztonsági helyzete máltai kutatás fényében

Jelige: turizmusbiztonság 2.

Pályamunka lezárásának időpontja: 2014. december

2015.

Tartalom

1. Bevezetés	3
1.1 A témával foglalkozó fontosabb tanulmányok, kutatások.....	5
2. Budapest, a beutazó turizmus központja	9
2.1 A főváros és az idegenforgalom.....	9
2.2 Budapest és a bűnözés kapcsolata	11
3. Budapest idegenforgalmának a biztonságfaktora	19
3.1 Külföldi sértettek Budapesten	20
3.2 Turisztikailag kiemelt területek vizsgálata.....	25
3.2.1 A kutatás módszertana	26
3.2.2 Kossuth Lajos tér – turisztikai és politikai centrum	29
3.2.3 A Hősök Tere – Nemzeti Emlékhely	35
4. Málta turizmusbiztonsági helyzete	40
4.1 Málta turisztikai jelentősége.....	41
4.2 A máltai rendőrség	42
4.3 Empirikus kutatás	45
5. Eredmények és következtetések	50
5.1. Budapesti vizsgálatokkal kapcsolatos eredmények és konzekvenciák	50
5.2. A máltai kutatás eredményei és konzekvenciái.....	54

5.3. A máltai és a budapesti eredmények összehasonlítása.....	56
6. Javaslatok.....	58
7. Összegzés.....	63
8. Köszönetnyilvánítás.....	65
9. Irodalomjegyzék	66
10. Ábrajegyzék.....	69
11. Melléklet.....	71
11.1. Mellékelt számítások	71
11.2. Mellékelt ábrák a terepkutatáshoz	75

1. Bevezetés

Egy adott ország idegenforgalmának teljesítményét igen sok tényező befolyásolja. Egy-egy turisztikai desztináció esetén éppen ezért szokás külön vizsgálni a mikro- és makrokörnyezet elemeit, hiszen ezek ismerete nélkül nem lehetséges az adott terület fejlesztése, valamint képtelenség felismerni a hiányosságokat és a problémákat, amelyek a turizmus kialakulását vagy éppen gyarapodását gátolhatják.

Dolgozatunk kiindulópontja egy olyan – a makrokörnyezet egészét alapjaiban megingató – gazdasági esemény, amely 2008-ban alakult ki, és amelynek negatív hatásai az összes iparágat kivétel nélkül sújtották. A 20-21. század egyik súlyosabb gazdasági világválságáról van szó, amely mélyen érintette a hazai idegenforgalmat is. A 2010-es turizmusról szóló jelentésében a KSH ki is tér a recesszió következményeire: *„A 2008 második felében kezdődő és 2009-ben kiteljesedett nemzetközi pénzügyi-gazdasági válság negatív hatása tükröződik az ág vállalkozásainak gazdálkodását jellemző eredményességi mutatók alakulásában is.”* (KSH, 2011). Vagyis a turisták számának csökkenése következtében kevesebb bevételre tettek szert a turisztikai vállalkozások, kevesebb volt a turisztikai célú beruházás, ami az idegenforgalom multiplikátor hatása miatt más gazdasági ágazatokra is negatív hatással volt. Természetesen a nemzetközi krízis az egész világon megjelent a turizmusban: 2009-ben például *„Január és március között világszerte 269 millió turista utazott külföldre, 22 millióval kevesebb mint 2008 azonos időszakában. Májusban aztán 10 százalékra gyorsult a hanyatlás üteme...”* (MTI, 2009).

A hazai turizmusban megfigyelhető dekonjunktúra azonban nem tartott sokáig, hisz *„... a főbb vendégforgalmi mutatók már 2011-ben elérték a válság előtti szintet, 2012-ben pedig jelentősen meg is haladták...”* (figyelo.hu, 2013). 2013-ban a számadatokban további javulás volt megfigyelhető: a kereskedelmi szálláshelyeken a vendégéjszakák száma már 5,3%-kal, a kereskedelmi szálláshelyek bruttó bevételei pedig 10,4%-kal emelkedtek (Magyar Turizmus Zrt, 2014).

A számadatok alakulása alapján akár meg is nyugodhatnának a turisztikai szakemberek, hogy helyes irányt vett az ágazat, „a gépezet beindult”. Természetesen a gazdaság nem működik ilyen egyszerűen, mivel mindig vannak a fejlődés mellett megjelenő negatív hatások is. A turizmus esetében sincs ez másként, hisz fejlődésével egyidőben mindig meg lehet figyelni egy sajnálatos jelenséget, a bűnözés megjelenését. Az idegenforgalom fejlődésének minden szakaszában felbukkantak olyan személyek vagy csoportok, akik vagy amelyek turisták kifosztásából szereztek kiegészítő jövedelmet, vagy épp ebből tartották fenn magukat. Ezt fogalmazza meg Michalkó (2004) is: *„A turizmus biztonságának kérdése nem sorolható a posztmodern kor új keletű társadalmi kihívásai közé, mivel az utazások történetében az útra kelőknek mindig is számolniuk kellett a rájuk leselkedő veszélyekkel. Egyetlen történelmi korban sem érezhette magát teljes biztonságban az utazó akár lóháton, akár postakocsival, akár lakóautóval kelt útra.”*. Wilks és Page (2003) is megemlíti, hogy *„A korai utazók tudásuk és az elérhető technológiák segítségével boldogultak az egészségügyi és biztonsági problémákkal. Ez része volt az utazás kalandjának.”*. Azonban az idő előrehaladtával megváltoztak a körülmények és az elvárások, erre hívja fel a figyelmet a szerzőpáros, folytatva a korábbi gondolatot: *„Napjainkban az utazás még mindig tartalmazza a kaland és a felfedezés elemeit, ugyanakkor a problémák egy részének megoldása egészen más lett. Például a 2001. szeptember 11-ei terrorakciók az Egyesült Államokban, valamint a nemrégiben Balin, turisztikai létesítmények ellen elkövetett bombatámadások megmutatták, hogy a közterületeken értelmezett személyes biztonság kulcskérdéssé vált a kormányoknak, a turisztikai szektornak és az egyéni utazóknak a 21. században.”*. Láthatjuk tehát, hogy manapság a turisták eszközök, illetve tudás híján már nem képesek egyedül megbirkózni a különféle veszélyekkel és fenyegetésekkel, ami szintén azt támasztja alá, hogy a turizmusbiztonság kérdésével mindenképpen szükséges komolyabban foglalkozni.

Dolgozatunkban tehát a turizmusbiztonság problematikájával, annak is kifejezetten városi – ezen belül is budapesti – megjelenésével szeretnénk foglalkozni. Ennek oka, hogy a hazánkba látogató évi körülbelül 15 millió turista (KSH, 2013) túlnyomó többségében kifejezetten Budapestet látogatja meg, ahol a nagyvárosi környezet sajátosságai miatt az ellenük irányuló bűnözés is jelentősebb méreteket ölthet.

Vizsgálataink a Központi Statisztikai Hivatal, a Magyar Rendőrség, valamint a Legfőbb Ügyészség statisztikáinak elemzésén, a dolgozatban kiemelt turisztikai helyszíneken végzett terepkutatáson, továbbá a Rendőrség munkatársaival és egyéb szakemberekkel készített interjúkon alapulnak. Feltételezéseinket ezen adatok segítségével próbáljuk igazolni vagy cáfolni, vagyis így igyekszünk feltárni objektív módon a valós problémákat, lehetőségeket.

Célunk, hogy rávilágítsunk a – Budapest turizmusbiztonságával kapcsolatos – problémákra, hiányosságokra, gyengeségekre, valamint a fejlődés lehetőségeire. Mivel a korábbi – hasonló jellegű – kutatások eredményei mára részben már elavultak lehetnek, ezért szeretnénk újra foglalkozni ezzel az egyre aktuálisabbá váló témával. Erőforrások híján nincs lehetőségünk Budapest turizmusbiztonsági helyzetének komplett – kriminálgeográfiai jellegű – feltárására, de szeretnénk támpontot nyújtani egy teljes körű kutatáshoz, vagyis, hogy mely szempontokkal, helyszínekkel, adatokkal érdemes és kell is foglalkozni. Ezen kívül feltett szándékunk, hogy kutatásunk eredményeképpen a gyakorlatban is alkalmazható javaslatokat tegyünk.

Annak érdekében, hogy még tisztább képet kapjunk Budapest helyzetéről, dolgozatunkban az egyéb elemzések mellett kiemelt szerepet szánunk egy külföldi kitekintésnek is, hisz a pozitív külföldi minta a turizmus fejlesztésénél rendkívül hasznos lehet.

1.1 A témával foglalkozó fontosabb tanulmányok, kutatások

Dolgozatunk alapjául szolgál egy, a Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutató Intézetében 1995-1997 között folytatott kutatóprogram keretében megjelent, Budapest turizmusának biztonságával foglalkozó tanulmány. A témát Michalkó (1996) dolgozta fel a legrészletesebben; ez a cikk vizsgálta először a turizmus és a bűnözés tér- és időbeli, valamint okozati kapcsolatait, ami nem más, mint a turizmus biztonságának kriminálgeográfiai megközelítése.

A szerző kiemeli, hogy *„A közbiztonság a turizmus általános feltételei közé tartozik, így azokban a nagyvárosokban, amelyek idegenforgalmi célállomások és a bűnözés színterei is egyben, a turizmus rendszerszemléletű megközelítése szerint fokozott figyelmet kell fordítani a vendégek biztonságérzetére – mint a rendszer egyik meghatározó elemére – mivel a bűnözés terjedése idővel fordítottan arányossá válik a turisták érkezésével”*.

Érdemes említést tenni Walmsley és mtsai. (1981) tanulmányáról is, melyben arról írnak, hogy a turisták egy helyre történő koncentrációja növeli az emberek és a vagyontárgyak veszélyeztetettségét, tehát valószínűleg az adott területet vonzóbbá teszi a társadalom bűnöző elemei számára.

Michalkó (2004) arra a nem elhanyagolható tényre is felhívja a figyelmet későbbi munkájában, hogy az összes bűncselekményhez képest a külföldiek sérelmére elkövetett jogsértések aránya elenyésző, de azok visszaszorítása a magyarországi turizmuspolitika egyik kiemelt feladatának tekinthető. Azért tartjuk rendkívül fontosnak utóbbi gondolat említését, mert az elsőre kedvezőnek tűnő számadatokból könnyen téves következtetéseket lehet levonni, ami a turizmusbiztonság kérdéskörének méltánytalan elhanyagolását okozhatja.

Terészetesen a kriminálstatisztikai adatok problematikája nem újkeletű, mindig is gondot jelentett a kriminológia tudományterületén kutatóknak az információhalmaz felhasználása és figyelembevétele. Ahogy Pölöskey (1990) is fogalmaz: *„...a bűnözésről adatokat gyűjtő hivatalos statisztikák közül Magyarországon az egységes rendőrségi-ügyészségi bűnügyi statisztika ad a legátfogóbb és legdifferenciáltabb áttekintést. Az így gyűjtött adatok sem adnak azonban megbízható képet a bűnözés volumenéről, struktúrájáról és dinamikájáról, mert a regisztrált rész nem reprezentálja pontosan az egészet...”*. Hasonlóan fogalmaznak Ausztrália turizmusbiztonságával foglalkozó könyvükben Walmsley és mtsai. (1981): szerintük ugyanis a *„... hivatalosan nyilvánosságra hozott számadatok – amik alapján a legtöbb tanulmány készül – aláértékelik a valós kriminálstatisztikai számadatokat.”*

A korábban már idézett tanulmányban Michalkó (1996) – már kifejezetten a turizmusbiztonság témájával kapcsolatban – a következőképpen magyarázza a statisztikák pontatlanságát: *„A külföldiek esetén vélelmezhetjük, hogy – elkerülendő az eljárással járó procedúrákat – csak a súlyosabb esetekben fordulnak a hatósághoz, így feljelentési készség hiányában a sérelmükre elkövetett bűncselekmények egy része nem válik ismertté.”*. Később arra is kitér a szerző, hogy a bűnügyi statisztikában nem tesznek különbséget az átutazó vagy tartózkodási engedéllyel rendelkező külföldi és a klasszikus turisztikai célból hazánkba látogató külföldi között. Arról nem is beszélve, hogy sokan a szomszédos országok határ menti településeiről átjárnak Magyarországra vásárolni, kihasználva az árfolyam-ingadozások adta előnyöket. Nyilvánvalóan az említett személyek ellen elkövetett bűncselekmények (gépkocsilopás, járművek feltörése stb.) is megjelennek a statisztikában, holott ők alig néhány órát töltenek országhatárainkon belül.

Mindenképpen érdemes megemlíteni Kobolka és Sallai (2008) tanulmányát, melyben Budapest kriminálgeográfiájának vizsgálata során arra a következtetésre jutottak a szerzők, hogy az idegenforgalom növekedésével párhuzamosan a turizmushoz kapcsolható bűncselekmények száma arányosan növekedett az általuk vizsgált időszakban, vagyis 1960-1985 között. Mivel az idegenforgalom a nyári főszezonban – júniusban, júliusban és augusztusban – a legintenzívebb, ezért evidens, hogy ebben az időszakban éri el csúcspontját a külföldiek sérelmére elkövetett bűncselekmények száma.

Végül megemlítenénk egy olyan dokumentumot is, amely ugyan nem egy kutatás, hanem a Turisztikai Világszervezet (United Nations World Tourism Organization – UNWTO) tagországai 14 évig tartó vitájának eredményeképpen jött létre. Az egyes országok turisztikai szakemberei a hosszú évek alatt megalkották a Turizmus globális etikai kódexét, amely a turizmusra vonatkozó legfontosabb nemzetközi jogi szabályozó.

A méltatlanul keveset idézett dokumentumon belül számunkra az 1. cikkely 4. bekezdése a legfontosabb, amely a következőket mondja ki:

„A helyi hatóságok feladata a turisták és látogatók, valamint ingóságaik védelme; különös figyelmet kell fordítaniuk a külföldi turisták biztonságára, amely különleges sérülékenysükből eredhet; elő kell segíteniük az információadás, megelőzés, biztonság, biztosítás és segítségadás olyan sajátos eszközeinek bevezetését, amelyekre a turistáknak szüksége van; bármilyen, a turisták vagy a turisztikai szektorban dolgozók ellen irányuló támadást, tettegességet, emberrablást vagy fenyegetést, valamint a turisztikai felszereléseknek, építményeknek vagy a kulturális/természeti örökség elemeinek szándékos rongálását szigorúan el kell ítélni és meg kell büntetni a megfelelő nemzeti törvényekkel összhangban.” (UNWTO, 1999)

A jogforrás idézett része egyértelműsíti, hogy a turizmus biztonságát minden országban a helyi hatóságoknak kell megteremteniük. Mivel Magyarország is aláírta a Kódexet, ezért a lehető legbiztonságosabb turisztikai környezet létrehozása nem csak egy fejlesztési lehetősége, hanem kötelessége is a helyi hatóságoknak, még hozzá a turizmust legátfogóbban szabályozó nemzetközi jogforrás alapján.

2. Budapest, a beutazó turizmus központja

Magyarország fővárosa – a maga több mint 1,7 millió lakosával – nem csupán az ország legfontosabb gazdasági, kereskedelmi és politikai központja, de a külföldi turisztikai kereslet szempontjából is a legjelentősebb csomópont. Sajnálatos módon az elkövetett bűncselekmények száma is igen magas más településekhez képest, ami dolgozatunk témája szempontjából egyáltalán nem elhanyagolható.

A következő fejezetekben áttekintjük Budapestnek az idegenforgalomhoz és a bűnözéshez fűződő kapcsolatát, hiszen ezek ismerete elengedhetetlen a turizmusbiztonság vizsgálatához.

2.1 A főváros és az idegenforgalom

Magyarország esetében Budapest kétségtelenül a legnépszerűbb célpont a külföldi látogatók körében – ahogy ezt statisztikai adatokkal igazoljuk is a következőkben. Nagyvárosi mivoltából adódóan egy területre koncentrálnak a különféle vonzerők és attrakciók, ami lehetővé teszi, hogy viszonylag rövid idő alatt több élményhez jussanak a turisták. Michalkó (1996) a következőképpen fogalmazza meg, hogy miért választják a turisták a nagyvárosokat célállomásuknak: *„Más települések, illetve térségekhez képest a termékek és a szolgáltatások olyan szerteágazó kínálatát nyújtják, amivel a legkülönbözőbb idegenforgalmi piaci igényeket ki tudják elégíteni.”*. Vagyis lehetőségük van a kulturális és történelmi látnivalók megtekintésére, a különféle gyógy- és élményfürdők kipróbálására, szórakozásra, kulináris élmények átélésére, és egyéb turizmushoz kapcsolódó termékek és szolgáltatások megvásárlására vagy igénybevételére. Mindezt rövid időn belül tehetik meg a fővárosba látogatók, hiszen a fejlettnak tekinthető közlekedési hálózatnak köszönhetően a közösségi közlekedés járműveivel is relatíve könnyedén megközelíthető a város bármely pontja, főként a turisztikailag kiemelt fontosságú helyszínek.

Ahhoz, hogy a lehető legpontosabban fel tudjuk térképezni Budapest turizmusbiztonsági helyzetét, röviden át kell tekintenünk, hogy kik és milyen céllal érkeznek a városba. A KSH (2014) 2013-as évről szóló jelentéséből megtudhatjuk, hogy *„A fővárosba érkezők utazási célja nagyrészt városnézés, üzleti utazás, körutazás, rokon- és barátlátogatás. Számuk (4,2 millió) 7,5%-kal emelkedett a 2012. évhez viszonyítva.”* – természetesen az idézett rész a külföldi turistákról szól. A 4,2 millió fő azonban kizárólag a több napra Budapestre látogató turistákat veszi figyelembe, holott 2013-ban további 6 millió fő érkezett hazánkba „egynapos” turistaként. A jelentésben olvasható, egynapos utaknál megjelenő motivációs tényezők alapján feltételezhetően a főváros is részesedik – ha nem is jelentős mértékben – az egynapos turistaérkezésekből, de erre vonatkozó adat nem áll a rendelkezésünkre. A több mint 4 millió külföldi látogató igen jelentős számnak tekinthető, főleg, ha figyelembe vesszük, hogy Budapest lakossága csupán 1,7 millió fő.

Érdemes még megemlíteni azt is, hogy mely országok Budapest fő turista-küldő területei. A Statisztikai Hivatal adatai alapján kiugróan magas az Egyesült Királyságból, az Egyesült Államokból, valamint a Németországból érkezők száma, európai országból összesen a turisták 74%-a érkezik. Itt említenénk meg továbbá, hogy a külföldiek turisztikai célú kiadásai 6,4%-kal emelkedtek 2013-ban az előző évhez képest, csak szabadidős célokra 750 milliárd forintot költöttek. Ez utóbbi tény jelentősége minden turisztikai szakember számára világos: külföldi állampolgárok ennyi pénzt költöttek el hazánkban külföldön megtermelt jövedelmeikből, és az egyéb, nem a turizmusnál elkönyvelt bevételeket.

Meg kell említenünk azt a – témánk szempontjából nem elhanyagolható – tény, mely szerint *„A több napra látogatók 85%-a turisztikai céllal érkezett, 5,5%-kal többen, mint egy évvel korábban”* (KSH, 2014.). Vagyis 2013-ban több turista érkezett hazánkba, ami azért nagyon fontos témánk szempontjából, mert – ahogy korábban már említettük – Michalkó (1996) szerint, a bűnözés terjedése idővel akár fordítottan arányossá is válhat a turisták érkezésével.

Végül, de nem utolsó sorban, érdemes a világ egyik legnépszerűbb utazási weblapját, a TripAdvisort is megemlítenünk, ahol a „Világ top 25 úticélja” között Budapest a 21. helyen szerepel, megelőzve Sydneyt, Lisszabont, a thaiföldi Csiangmajt és az Egyesült államokbeli San Franciscot. Ugyanakkor azt is ki kell emelni, hogy a környező országok fővárosai közül – a versenytárs városnak tekinthető – Prága az 5. helyen szerepel, megelőzve többek között Párizst, Berlint és New Yorkot. Budapestet egyébként 253.318 turista értékelése alapján rangsorolták a 21. helyre. Egy másik népszerű internetes oldal a világ 20 legnépszerűbb városáról cikkezett, de itt sem került fel a huszas listára fővárosunk, és – érdekes módon – Prága sem, ugyanakkor Bécs – másik fontosabb versenytársunk – a 17. helyen szerepel (Jacobs, 2014).

2.2 Budapest és a bűnözés kapcsolata

Budapest nem csak az ország legnépszerűbb turisztikai célpontja, de a bűnözés egyik központi színtere is Magyarországon. Természetesen a dolgozatunk szempontjából leginkább fontos, turizmushoz is kapcsolható bűncselekmények jelenlétét fogjuk megvizsgálni.

Mindenek előtt fontos leszögezni, hogy Budapest mérete, és az ehhez kapcsolható életstílus már önmagában kockázati tényezőt jelent nem csak a külföldiek, de a helyi lakosság számára is, hiszen *„A nagyvárosi életmódból fakadó mobilitás a bűnelkövetést és az áldozattá válást egyaránt megkönnyíti.”* (Michalkó, 1996). Egy fővárosi bűnözőnek sokkal könnyebb a bűncselekmény elkövetése után elmenekülnie és „beleolvadnia” a több ezer utcán mozgó ember tömegébe, mint mondjuk egy kisebb vidéki városban. A másik oldalon viszont, egy külföldinek – például egy turistának – sokkal nehezebb idegen közegben segítséget kérnie a rendőrségtől, mivel felfokozott pszichikai állapotban kell tájékozódnia, közlekednie és kommunikálnia egy teljesen idegen környezetben – sok esetben – idegen nyelven (például a rendőrökkel). A városi bűnözés jellegzetessége azonban nem csak a bűnözés formáiban (prostitúció, kábítószer-kereskedelem, szervezett bűnözés), de egyéb kriminológiai sajátosságokban is (pl.: alkalom a bűncselekmény elkövetésére, indítóok) megjelenik (Michalkó, 1996).

Vagyis lényegesen nagyobb az esélye annak, hogy Budapesten valakiből eseti bűnöző váljék, mivel több lehetőség adódik konfrontálódásra, valamint több alkalom nyílik bűncselekmények elkövetésére, még akkor is, ha valaki nem kifejezetten ilyen szándékkal indul útnak.

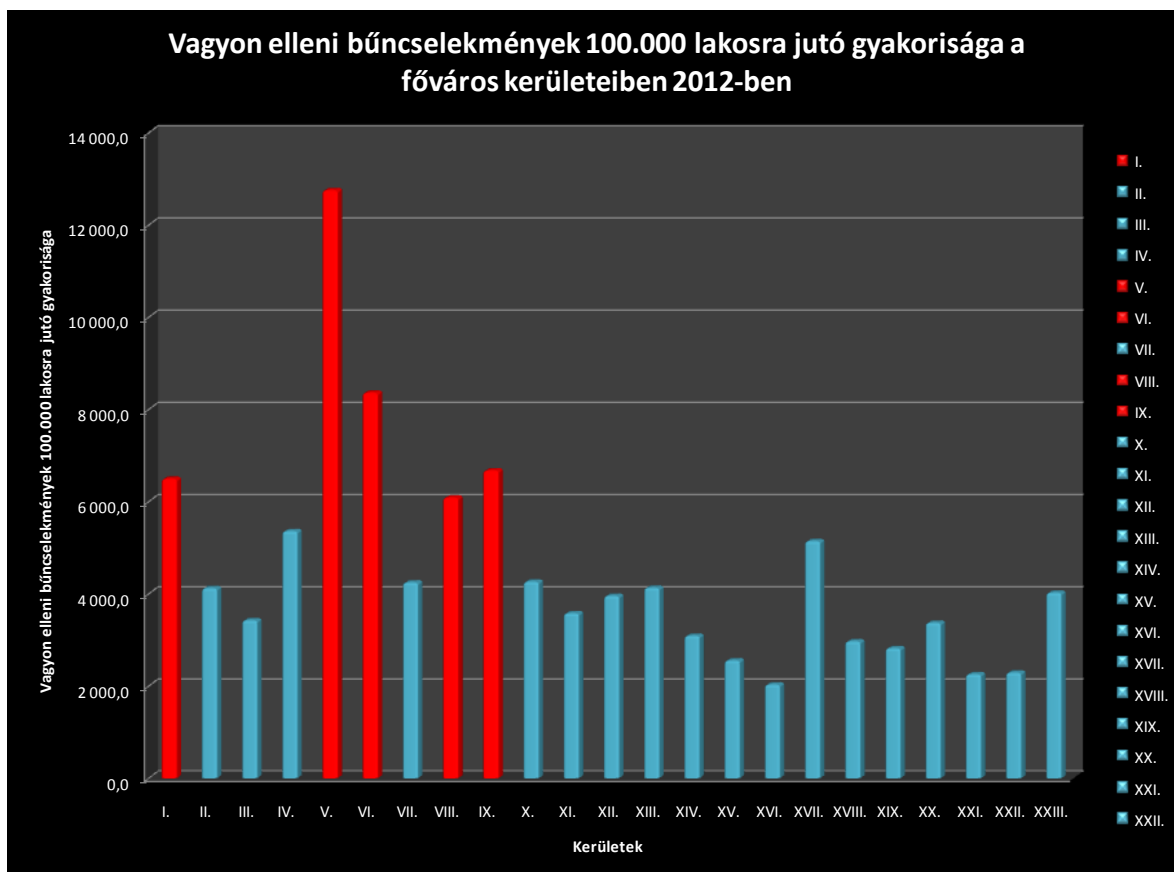
Korábban már ejtettünk szót a kriminálstatisztikai adatok problematikájáról, így erre külön most nem térünk ki. Jelen fejezetben a Belügyminisztérium (BM) és a Legfőbb Ügyészség által évente kiadott, bűnözésről szóló tájékoztatókra, illetve az Országos Rendőr Főkapitányság (ORFK) Bűnügyi Főigazgatóságának Bűnügyi Elemző-Értékelő Osztálya által a rendelkezésünkre bocsátott statisztikai adataira fogunk támaszkodni – előbbi a világhálón elérhető, utóbbi esetében pedig engedélyt kaptunk az adatok nyilvános felhasználására.

A Legfőbb Ügyészség (2010; 2013) tájékoztatóiból kiderül, hogy a Magyarországon elkövetett közvédas bűncselekmények egynegyedét (25,1%-át), vagyis 118.600-at Budapesten valósították meg 2012-ben. Ez 10,2%-os növekedést jelent a 2011-es, és 6%-os növekedést a 2006-os szinthez képest. Az 1. ábrán megjelenítettük, hogy 2006-2012 között hogyan változott az összes bűncselekmény száma Budapesten. Látható, hogy a tárgyidőszakban hullámzóan növekvő tendenciát mutat az elkövetett bűncselekmények számának változása. Érdekes tehát megvizsgálni, hogy melyek a legjellemzőbb bűncselekmények, és hogy Budapest mely kerületeire koncentrálódik ezek elkövetése.

1. ábra: A Budapesten elkövetett bűncselekmények számának változása 2006-2012 között (Legfőbb Ügyészség tájékoztató a 2010. és 2012. évi bűnözésről alapján saját szerkesztés, 2014.)

Témánk szempontjából rendkívül fontos tisztában lenni a bűnözés térbeli megoszlásával, vagyis hogy a főváros mely kerületeiben követik el a legtöbb bűncselekményt. A Legfőbb Ügyészség (2013) beszámolójából kiderül, hogy a 2012-es évben a 100.000 lakosra jutó gyakoriság alapján a legtöbb bűncselekményt az V. kerületben követték el, itt 100.000 lakosra 24.866 bűncselekmény jutott, ezzel az V. kerület toronymagasan kiemelkedik a többi közül. Ezt követi a VI. kerület 15.902, a IX. kerület 11.925, a VIII. kerület 11.840, majd az I. kerület 8.916 bűncselekménnyel.

2. ábra: Vagyon elleni bűncselekmények 100.000 lakosra jutó gyakorisága a főváros kerületeiben 2012-ben – piros színnel kiemelve az öt legveszélyeztetettebb kerületet (Legfőbb Ügyészség tájékoztató a 2012. évi bűnözésről alapján saját szerkesztés, 2014.)

A leggyakrabban elkövetett bűncselekmény típus a fővárosban – csakúgy, mint országos szinten – a vagyon elleni bűncselekmény, amely a Budapesten elkövetett összes bűneset 60,3%-át teszi ki. 2012-ben összesen 71.567 vagyon elleni bűncselekményt regisztráltak, ami körülbelül 4%-os csökkenést jelent az előző évhez képest, illetve ami a Magyarországon elkövetett összes vagyon elleni bűncselekmény 27,6%-át teszi ki. Ez számunkra azért fontos adat, mert a külföldiek sérelmére elkövetett vétségek között is leggyakrabban – 75,9%-ban (2012-es adat) – a vagyon elleni bűntett szerepel, éppen ezért érdemes megvizsgálni azok térbeli megoszlását. A 2. ábrán jól látszik, hogy 2012-ben 12.753 vagyon elleni bűncselekmény jutott 100.000 lakosra az V. kerületben, tehát ebben a kategóriában is az V. kerület rangsorolódott az első helyre, ezt követi a VI. kerület 8.361, a IX. kerület 6.675, az I. kerület 6.494, majd a VIII. kerület 6.086 bűnesettel.

Érdemes tovább vizsgálni a bűncselekmények területi megoszlását, ezért a következőkben az ORFK által rendelkezésünkre bocsátott statisztikákat tekintjük át, melyek minden esetben a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény alapján befejezett nyomozások vonatkozásában készültek. Ezek a számadatok már kifejezetten a külföldiek sérelmére Budapesten elkövetett bűncselekmények kerületenkénti eloszlását mutatják, vagyis témánk szempontjából a legfontosabb statisztikai adatok. Hangsúlyoznánk, hogy a számadatok minden külföldi állampolgárt magukba foglalnak, tehát a nem turisztikai céllal érkezőket is. Továbbá a – korábban már említett – feljelentési készség torzító hatását is újra kiemelnénk, ugyanis a külföldiek egy része nem tesz feljelentést a rendőrségen az őt ért sérelemmel kapcsolatban, ami így a statisztikákban nem jelenhet meg.

Elsőként érdemes megnézni, hogy fővárosunk mely kerületeiben követik el a legtöbb bűncselekmény külföldi állampolgárok sérelmére. Ahogy a 3. ábrán is látható piros színnel kiemelve, a többi kerülethez képest kiugróan sok bűneset fordult elő a XIV. kerületben, az V. kerületben és a VII. kerületben. Ez azért fontos megállapítás, mert idegenforgalmi szempontból az V. kerület Budapest egyik központja – legismertebb nevezetességei a Parlament, a Kossuth Lajos tér, a Vörösmarty tér és a Váci utca, de számtalan ismert, felsőkategóriás hotel is ebben a kerületben helyezkedik el – és a XIV. kerületben is találhatóak olyan jelentős turisztikai célpontok, mint a Hősök tere, a Széchenyi Gyógyfürdő, a Vajdahunyad vára, a Városliget és több jelentős múzeum.

3. ábra Rendőri eljárásban regisztrált külföldi állampolgárok sérelmére elkövetett bűncselekmények száma Budapest kerületeiben 2013-ban – piros színnel kiemelve a három legveszélyeztetettebb kerületet, zölddel jelölve a turisztikai szempontból jelentős I. kerületet (ORFK tájékoztatása alapján saját szerkesztés, 2014.)

A fővárosban a leggyakoribb – külföldiek sérelmére elkövetett – bűncselekmény típus a lopás, mely az összes bűncselekmény 58%-át, vagyis több mint felét teszi ki. Ezt követi a csalás 23%-kal, a sikkasztás 3,8%-kal és a rongálás 3,6%-kal.

Tovább vizsgálódva alaposabban szemügyre vesszük az említett V. és XIV. kerületben elkövetett bűncselekmények struktúráját, vagyis, hogy milyen típusú bűnesetek fordultak elő a leggyakrabban 2013-ban. Ahogy a 4. ábrán is látható, öt bűncselekmény típust emeltünk ki, hiszen ezek száma kiemelkedik a többi közül – az összes bűncselekmény 97%-át jelentik. Az V. kerületben a külföldiek sérelmére leggyakrabban a csalás és lopás vétsége jelenik meg. Előbbi a kiemelt bűncselekmény-típusok 69%-át, vagyis több mint kétharmadát, utóbbi pedig 28%-át teszi ki. Ezekhez képest elenyészőnek tűnik a rongálás, a kifosztás és a jogtalan elsajátítás bűntette, amelyek – egyenként – a kiemelt bűncselekményeknek csupán az 1-1,5%-át teszik ki. A többi bűncselekmény típusra most külön nem térnénk ki, mivel ezekből pusztán évi néhány esetet regisztráltak.

4. ábra A külföldi állampolgárok sérelmére leggyakrabban elkövetett bűncselekmény-típusok az V. kerületben 2013-ban (ORFK tájékoztatása alapján saját szerkesztés, 2014.)

A XIV. kerületben a külföldiek sérelmére elkövetett bűncselekmények közül leggyakrabban a csalás, a lopás, illetve a rongálás jelenik meg – csak úgy, mint az V. kerületben. A három kiemelt bűncselekmény típus az összes bűncselekmény 96%-át teszi ki. Az összes bűncselekmény típus 68%-a csalás, 26%-a lopás, 2%-a pedig rongálás, a többi bűncselekmény típus esetében pedig komoly problémáról nem beszélhetünk, hisz 2013-ban mindegyik kategóriában kevesebb, mint 30 bűneset fordult elő.

Az 5. ábrán is jól látszik, hogy a XIV. kerületben mind a három bűncselekmény típusból többet követtek el, mint az V. kerületben, kétségtelenül ennek oka a kerületek mérete közötti eltérésben keresendő.

5. ábra A külföldi állampolgárok sérelmére leggyakrabban elkövetett bűncselekmény-típusok a XIV. kerületben 2013-ban (ORFK tájékoztatása alapján saját szerkesztés, 2014.)

Végül az I. kerületről is érdemes szót ejteni (a 3. ábrán zölddel jelöltük), hiszen – főként a Budai vár és a Déli-pályaudvar miatt – idegenforgalmi szempontból fontos területről van szó. A vizsgált bűnügyi statisztikák alapján nem tekinthető veszélyesnek turizmusbiztonsági szempontból, hiszen külföldiek sérelmére mindössze 562 alkalommal követtek el büntetett 2013-ban. Ennek okát jórészt abban látjuk, hogy az I. kerület Budán található, távol a potenciális bűnelkövetők főként pesti tartózkodási helyétől. 2012-ben például a VIII. kerületben regisztrálták a legtöbb tettest (1.118 fő), ami az összes bűnelkövető 10%-át jelenti. Ezt követi a XIII. kerület 7,4%-kal, illetve a IV. kerület 6,9%-kal. Tehát azok a személyek, akik kifejezetten külföldiekre specializálódtak, minden bizonnyal a könnyebben megközelíthető területeket választják tevékenységük folytatásához, hisz innen adott esetben a menekülés is sokkal egyszerűbb, mint például a Budai várból, ami sokkal zártabb és átláthatóbb.

Összegezve, tehát a külföldi állampolgárok az V. és a XIV. kerületben vannak kitéve a legnagyobb veszélynek, ezen belül is a legtöbb esetben csalás, lopás és rongálás áldozatául esnek. Eltérés figyelhető meg az említett kerületek bűnügyi struktúrája, és Budapest bűnügyi szerkezete között, ugyanis a főváros egészét tekintve a lopás a leggyakoribb bűntett és csak ezt követi a csalás, míg az V. és a XIV. kerületben a csalás áll az első helyen.

3. Budapest idegenforgalmának a biztonságfaktora

Ahogy korábban már említettük, a turizmus és a biztonság összefonódásának vizsgálata nem új keletű. Nyilvánvaló okok miatt elsősorban azon országokban foglalkoztak ezzel a kérdéskörrel részletesebben, amelyeket jelentősebb nemzetközi turizmus jellemez, illetve amely országokban a biztonság színvonala valamilyen oknál fogva nem magas szintű. A legklasszikusabb példa erre az Egyesült Államok, ahol a 2001. szeptember 11-ei terrortámadásokat követően számos cikk és tanulmány jelent meg a biztonság meggyengülésével, illetve ennek a turisztikai ágazatra gyakorolt hatásával kapcsolatban. *„Azonban a nemzetközi közvéleménynek, valamint a potenciális turistáknak egy országról alkotott képét nem csak ilyen drámai események befolyásolják. A biztonság szempontjából egyéb tényezők is igen fontos szerepet játszanak az úti cél kiválasztásában...”* – olvasható Horváth (2013) tanulmányában.

Bizonyos – jelentősebb idegenforgalommal rendelkező – országok és városok esetében annak ellenére érdemes foglalkozni a turizmus és a biztonság kapcsolódási pontjaival, hogy a biztonság tekintetében nem ismert semmiféle olyan tényező, amely negatív irányban befolyásolhatná a turisztikai ágazatot. Budapest is ezek közé a városok közé tartozik, hisz az ide irányuló külföldi turisztikai kereslet meghatározó részét képezi a hazai idegenforgalomnak, amely a hazai nemzetgazdaság egyik legkiemelkedőbb ágazatának tekinthető. A biztonság vonatkozásában már nem fogalmazhatunk ilyen egyértelműen, mivel Budapest esetében – ahogy a korábban bemutatott számadatokból is látható – már találunk olyan problémákat, amik nem jelentenek súlyos gondot jelenleg, de feltételezésünk szerint hosszú távon a turisztikai szektor fejlődését rossz irányban befolyásolhatják. Éppen ezért a célunk az, hogy a következő fejezetekben – értelmezve további statisztikai adatokat, illetve a helyszíni kutatásainkból származó információkat – megállapítsuk, hogy hosszú távon mely biztonsági tényezők jelentik a legnagyobb veszélyt vagy kockázatot a beutazó turizmus szempontjából.

3.1 Külföldi sértettek Budapesten

Az előző fejezetben áttekintettük, hogy – a külföldiek szempontjából – mely kerületek a legveszélyesebbek Budapesten, illetve, hogy mely bűncselekmény fajták a legtipikusabbak ezekben a területekben, de mindenképpen említést kell tenni arról is, hogy jellemzően kik jelennek meg a sértetti oldalon. Megvizsgáljuk továbbá egy 12 éves időszoron, hogy a hazánkba érkező külföldi állampolgárok és a külföldi sértettek számának változása milyen tendenciát mutat, valamint megpróbáljuk prognosztizálni a 13. és 14. év várható értékeit. Ezen kívül számításokat végzünk annak érdekében, hogy megtudjuk, van-e statisztikailag is igazolható kapcsolat a Magyarországra érkező külföldi állampolgárok száma és az ellenük elkövetett bűncselekmények száma között. Mivel a Legfőbb Ügyészség statisztikái kifejezetten Budapestre vonatkozóan nem tartalmaznak információkat, ezért a Magyarországra érkező összes külföldi ellen elkövetett, regisztrált bűncselekményt tekintjük át. A következőkben tehát a Legfőbb Ügyészség *A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon* című beszámolója alapján fogjuk elemzéseinket végezni (Legfőbb Ügyészség, 2011; 2013).

Célszerű tehát megvizsgálni, hogy a hazánkba érkező külföldiek közül mely országok állampolgárai vannak a leginkább veszélynek kitéve. A 2009-2012. közötti időszakra vonatkozó számadatokat a 4. ábrán jelenítettük meg.

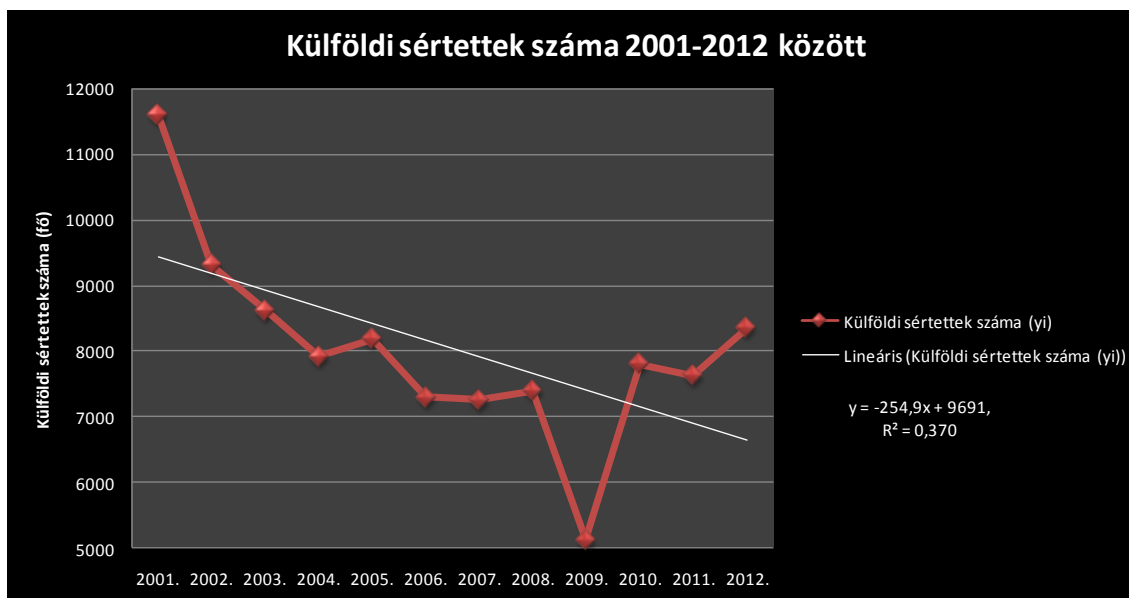
6. ábra Külföldi állampolgárságú sértettek száma Magyarországon 2009-2012 között (Legfőbb Ügyészség *A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon* a 2009-2010-es, és a 2011-2012-es években alapján saját szerkesztés, 2014.)

Egyértelműen megmutatkozik az ábrán, hogy európai állampolgárok ellen követik el a legtöbb bűncselekményt. Ennek oka nyilvánvaló: a határmenti bevásárlásokban résztvevők, az átutazók, a szomszédos országokból, családlátogatás céljával érkező külföldiek, a MICE turizmus résztvevői és a klasszikus turisták legnagyobb számban Európából érkeznek (KSH, 2014.). A Legfőbb Ügyészség (2013) beszámolójából kiderül, hogy 2011-ben és az azt követő évben gyakorlatilag nem történt változás abból a szempontból, hogy mely európai országok állampolgárai ellen követtek el a leggyakrabban bűncselekményeket hazánkban. 2012-ben németek ellen 1.406, románok ellen 891, hollandok ellen 601, osztrákok ellen 448, szlovákok ellen 429, britek ellen 309, olaszok ellen 303, franciák ellen 269, lengyelek ellen 250 és ukránok ellen 174 alkalommal követtek el bűncselekményt. A Nagy-Britanniából érkezők ellen elkövetett bűncselekmények száma növekedett a legnagyobb, 24%-os mértékben az előző évhez képest. Ezt követik a szlovákok 18%-os, majd a németek 5%-os növekedéssel. 2012-ben az ázsiai országokból érkezők ellen 849 alkalommal követtek el bűncselekményt, ezután következik Amerika 367, Ausztrália és Óceánia 130 és Afrika 129 bűncselekménnyel.

A továbbiakban hosszabb időszoron, alaposabban megvizsgáljuk a külföldi érkezések és a külföldi sértettek számának alakulását Magyarországon. Ahogy a 7. és a 8. ábrán is látható, a 2001-2012 közötti időszakot vettük górcső alá mind a két esetben.

7. ábra Külföldi látogatók számának változása 2001-2012 között, és az analitikus trendegyenlet (KSH turisztikai statisztikai évkönyvek alapján saját szerkesztés, 2014.)

8. ábra Külföldi sértettek számának változása 2001-2012 között, és az analitikus trendegyenlet (Legfőbb Ügyészség A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon a 2009-2010-es, és a 2011-2012-es években alapján saját szerkesztés, 2014.)

Az analitikus trendszámítás módszerét alkalmaztuk annak megállapítására, hogy milyen tendencia figyelhető meg a külföldi látogatók számának változásában. A becslőfüggvény alapján a 2000-es évben a külföldi látogatók száma 33.634 ezer fő volt. A külföldi látogatók száma évről évre átlagosan 48,71 ezer fővel növekszik. Megállapítható, hogy az idő és a külföldi látogatók számának alakulása közötti kapcsolat nem szignifikáns ($r=0,045$). Az idő függvényében a külföldi látogatók számának növekvő tendenciája nem mutatható ki. A tényleges látogatók száma átlagosan 3.658,62 ezer fővel tér el a lineáris trend szerint. A lineáris trendfüggvény relatív hibája 10% alatti, ami viszonylag jó közelítést jelent az eredeti értékek. Megpróbáltuk prognosztizálni a 2013-ban és a 2014-ben várható érkezések számát. A trendfüggvény alapján 2013-ban várhatóan 34.267,23 ezer fő, 2014-ben pedig 34.315,94 ezer fő fog hazánkba érkezni.

A külföldi sértettek vizsgálatánál szintén az analitikus trendszámítás módszerét alkalmaztuk. A becslőfüggvény alapján 2000-ben 9.691 fő volt a külföldi sértettek száma. A külföldi sértettek száma évről évre átlagosan 254,9 fővel csökken. Az idő és a külföldi sértettek számának alakulása között statisztikailag kimutatható, közepes erősségű kapcsolat van ($r=0,61$). A tényleges sértettek száma átlagosan 1.256,18 fővel tér el a lineáris trend szerint. A trendfüggvény relatív szórása 14,9%, vagyis a lineáris közelítés még éppen elfogadhatóan pontos eredményt ad.

Ebben az esetben szintén készítettünk előrejelzést: a trendfüggvény alapján várhatóan 2013-ban 6.377 fő, 2014-ben pedig 6.122 fő lesz a külföldi sértettek száma. Hangsúlyoznánk, hogy a 2009-es évben regisztrált külföldi sértettek száma kiugróan alacsony, melynek akár torzító hatása is lehet.

Miután megismertük a Magyarországra érkező külföldi állampolgárok számában és a külföldi sértettek számában megfigyelhető tendenciákat, érdemes megvizsgálni, hogy a két változó között van-e statisztikailag is igazolható kapcsolat. A vizsgálat előtt azonban két dolgot fontos leszögezni. Az első, hogy automatikusan is van kapcsolat a két változó között az ún. autokorreláció következtében, ami nem jelent mást, mint, hogy a külföldi sértettek a hazánkba látogató összes külföldi állampolgár egy részhalmazát teszik ki. Az egész sokaság – vagyis a látogatók számának – változása tehát nagy részben magyarázza a részhalmaz – vagyis a külföldi sértettek számának – változását, ennek megállapításához pedig különösebb kalkuláció nem szükséges. Ha például kiemelkedően sok külföldi érkezik Magyarországra, akkor nyilván valóan több külföldi állampolgár ellen fognak bűncselekményt elkövetni, ami fordítva is igaz. A második megállapításunk az, hogy – az egész sokaság változásának alapvető befolyása mellett – vannak olyan egyéb tényezők is, amelyeknek a változása nagyban hozzájárul a külföldiek sérelmére elkövetett bűntettek számának alakulásához. Ilyen faktor lehet például az ország gazdasági, politikai, társadalmi környezetében bekövetkezett változás vagy egy jogszabály-módosítás – mindezek az összetevők a kapcsolatvizsgálat során nem mutathatóak ki. Feltételezésünk szerint – az autokorrelációt leszámítva – nem lesz statisztikailag igazolható kapcsolat a két változó között, mivel a 7. és a 8. ábrán is látható, hogy a két idősor tendenciája eltérő (az egyik stagnál, a másik csökkenő tendenciát mutat), illetve, mivel vélelmezzük, hogy az imént említett egyéb tényezők változása befolyásolja a legnagyobb mértékben a külföldiek sérelmére elkövetett bűncselekmények számát.

Ahhoz, hogy megtudjuk, van-e kapcsolat a két változó között, korrelációs számítást végeztünk. A nullhipotézisünk szerint a lineáris korrelációs együttható („ r ”) nulla, az alternatív hipotézis szerint pedig az együttható nem egyenlő nullával ($r \neq 0$). Adatpárunk függő változója a *külföldi sértettek száma*, független változója pedig a *külföldi látogatók száma* (ezer főben megadva).

A Melléklet (11.1-es fejezet) harmadik pontjában látható módon elvégeztük a szükséges kalkulációkat, vagyis kiszámoltuk a lineáris korrelációs együtthatót, mely a két változó kovarianciájának¹ és a két változó varianciájának² mértani átlagának hányadosaként írható fel. Ennek eredményeként megtudtuk, hogy a lineáris korrelációs együttható -0,3093-el egyenlő, tehát megállapítható, hogy a külföldi látogatók és a külföldi sértettek száma között nagyon laza, negatív irányú kapcsolat van. A kapcsolatban enyhe csökkenés figyelhető meg, feltételezve, hogy a külföldi látogatók száma csökkenti a külföldi sértettek számát. A determinációs együttható³ értéke 10%, ez azt jelenti, hogy a külföldi látogatók 10%-ban magyarázzák a külföldi sértettek varianciáját. Ez egy szóval nem jelent mást, mint, hogy a két vizsgált változó közötti kapcsolat a számítások alapján nem bizonyult szignifikánsnak, vagyis a nullhipotézist kell elfogadnunk. Másként megfogalmazva, a lineáris kapcsolat szorosságát jelző korrelációs együttható, nem szignifikáns, így a vizsgálatok folytatása is értelmetlenné válik. Mindezek alapján feltételezésünk, mely szerint a két változó között nem lesz statisztikailag igazolható kapcsolat, bizonyítást nyert. A 9. ábrán egy grafikonon jelenítettük meg a külföldi látogatók és sértettek számának kapcsolatát.

¹ A kovariancia a két változó együttingadozásának összefoglaló mérőszáma, jele: C

² Szórásnégyzet, jele: s^2

³ A determinációs együttható kifejezi, hogy a független változó hány százalékban befolyásolja a függő változó varianciáját, jele: r^2

9. ábra A külföldi látogatók és a sértettek száma Magyarországon 2001-2012 között (Legfőbb Ügyészség A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon a 2009-2010-es, és a 2011-2012-es években, valamint a KSH turisztikai statisztikai évkönyvek alapján saját szerkesztés, 2014.)

Végül érdemes áttekinteni a külföldiek ellen leggyakrabban elkövetett bűncselekmény típusokat, amelyet az 1. táblázatban (ld.: Melléklet) foglaltunk össze. A külföldi látogatók sérelmére leggyakrabban országos szinten – csak úgy, mint Budapesten – vagyon elleni bűncselekményeket követnek el, ezen belül is elsősorban a lopások és a betöréses lopások jellemzőek. Az 1. táblázatban jól látható, hogy az ilyen jellegű bűnesetek száma 2009-ben 2008-hoz képest 32,5%-kal, 4.555-re mérséklődött, majd 2010-ben 44%-kal nőtt az azt megelőző évhez képest. A következő évben minimális csökkenés látható, majd 2012-ben stagnálás figyelhető meg. A személy elleni és a közlekedési bűncselekmények száma elenyésző a vagyon ellen irányuló vétségekhez képest. A személy elleni büntettek száma 2007-2008 között enyhén emelkedett, 2009-ben 20%-kal csökkent az előző évhez képest, majd 2010-ben egy jelentősebb, közel 60%-os emelkedést lehet megfigyelni, ami a következő két évben mérséklődött, és elérte nagyjából a 2008-as szintet. A közlekedési kihágások esetében pedig alapvetően javuló tendencia mutatkozik az adatok alapján.

3.2 Turisztikailag kiemelt területek vizsgálata

Ahogy korábban már utaltunk rá, dolgozatunk fontos részét képezi egy terepkutatás elemzése, amelyet Budapest idegenforgalmi szempontból legfrekvenciáltabb területein végeztünk.

Kutatásunk pontos ismertetése előtt azonban tisztáznunk kell a – tanulmányunk szempontjából – talán legfontosabb fogalmat, a *turizmusbiztonságot*.

Korábban Michalkó (2004) a fogalom szűkebb értelemben vett jelentését határozta meg, mely szerint a turizmusbiztonság: *„Elsősorban a turista személyi és vagyonbiztonságát jelenti, de ide értendő az idegen környezetben való tájékozódás, a helyi jelrendszerek megértésének, továbbá a társadalmi konvenciók közvetítésének kérdése, nem utolsósorban a vásárlás és a fogyasztás biztonsága is (Michalkó 2001).* Fontosnak tartjuk, hogy a fogalom tágabb értelmét is meghatározzuk, mely szerint turizmusbiztonságnak nevezzük az idegenforgalom összetevői közül azt a faktort, amelynek elemei – a szubjektív biztonságérzetre hatva, vagy egy meghatározott negatív esemény megvalósulásával – közvetlen vagy közvetett módon befolyásolják egy adott település, régió vagy ország látogatottságát, a turistaérkezések számát. Például, ha valaki Budapestre látogat, és a közbiztonsághoz – mint a turizmusbiztonság egyik eleméhez – kapcsolódóan valamilyen negatív hatás éri (például ellopják a pénztárcáját), akkor nagy valószínűséggel nem fog visszatérni Budapestre, sőt, talán Magyarországra sem – ekkor a közbiztonság közvetlen módon hat a turistaérkezések számára. Ha pedig az említett turista hazatérve több ismerősének, barátjának, rokonának beszámol a történetekről, alighanem a hallottak után egyik ismerős sem fogja Budapestet célállomásul választani pihenés és feltöltődés céljából a biztonság elégtelensége miatt – ekkor a közbiztonság közvetetten hat Budapest vagy akár az egész ország látogatottságára, külföldi megítélésére. A marketinggel foglalkozó szakemberek számára nem újdonság, hogy a fogyasztó jóval több emberrel osztja meg negatív vásárlási élményeit, mint a pozitívokat. Nincs ez másként a turizmus esetében sem, ahol a „fogyasztó” szerepében a turista áll, és a „negatív vásárlási élmény” esetünkben, ha valamilyen negatív hatás éri turizmusbiztonsági szempontból.

3.2.1 A kutatás módszertana

A statisztikai adatok elemzésén és értékelésén, valamint a szakemberekkel folytatott interjúkon túl fontosnak tartottuk, hogy személyesen is megfigyeljük a Budapestre látogató turistáknak a viselkedését, valamint a rendvédelmi szerveknek, illetve egyéb – a biztonságot garantáló hatóságoknak és eszközöknek – a hatékonyságát.

Egyértelmű célunk volt annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy miként alakult át Budapest idegenforgalmának a biztonságfaktora a korábbi – már említett – kutatásokhoz képest, illetve, hogy milyen a főváros jelenlegi turizmusbiztonsági helyzete. Természetesen figyelembe kellett vennünk olyan új tényezőket is, mint a 2008-ban kirobbant gazdasági világválságot (amely a turisztikai ágazat viszonylag rövid ideig tartó hanyatlását eredményezte) és az Európai Unióhoz, illetve a schengeni övezethez történő csatlakozást.

Terepkutatásunk előkészítő fázisában az első és legfontosabb kérdés a helyszín meghatározása volt. Budapest esetében igen sok olyan helyszínt említhetünk, amelyek idegenforgalmi szempontból fontosak, éppen ezért több szempontot is figyelembe vettünk döntésünk meghozatala előtt. Kutatásunk színhelyéül olyan területeket szerettünk volna választani, amelyekre egyszerre jellemző, hogy sok turista keresi fel (elsősorban a nyári főszezonban), valamint, hogy korábbi kutatások alapján turizmusbiztonsági szempontból veszélyes területnek tekinthetők. Választásunk mindezek alapján a következő területekre esett: Kossuth Lajos tér, Hősök tere, Budai vár.

Ahhoz, hogy – a korábban meghatározott – kutatási célunkat elérjük, kidolgoztunk egy tizenkét pontból álló szempontrendszer, amely alapján a helyszíni megfigyeléseinket végeztük. A szempontrendszer a következőképpen épül fel:

1. Gyanús személyek jelenléte a helyszínen
2. Általános – turisztikai és egyéb – információkat tartalmazó tájékoztató táblák, jelek és egyéb feliratok jelenléte, észrevehetősége és érthetősége a helyszínen
3. Esetleges – turistákat is érintő – változásokkal, jelentősebb elterelésekkel kapcsolatos figyelemfelhívások, táblák, feliratok jelenléte, észrevehetősége, érthetősége
4. Rendőrség jelenléte, figyelmessége, tevékenysége és hatékonysága
5. Egyéb rendvédelmi szervek jelenléte (polgárőrség, közterület felügyelet, honvédség stb.)
6. Rendvédelmi szervek turisztikai attrakcióként is funkcionáló jelenléte (például: lovas rendőrök, Országgyűlési Őrség, Palotaőrség stb.)
7. Biztonsági kamerák jelenléte, elhelyezkedése, észrevehetősége

8. Egyéb, az előző kategóriákba nem sorolt, de említésre méltó pozitív vagy negatív megfigyelt biztonsági tényezők (a kínálati oldalon)
9. Turisták figyelmessége, óvatossága (nyitott táskák, letett és őrizetlenül hagyott, könnyen elemelhető táskák és egyéb értéktárgyak, helyi szabályok betartása stb.)
10. Turisták értéktárgyainak elérhetősége, láthatósága (pl.: pénztárca, mobiltelefon, bankkártya, irattárca stb.)
11. A környéken parkoló külföldi gépkocsik jelenléte, védettsége
12. Egyéb, az előző kategóriákba nem sorolt, de említésre méltó pozitív vagy negatív megfigyelt biztonsági szempontok (a keresleti oldalon) személy

Kutatásunk ismertetése előtt szükséges meghatároznunk néhány alapfogalmat, melyek többször is előfordulhatnak dolgozatunkban, a későbbiekben:

- Gyanús személy: gyanús személyek a megfigyelt területen tartózkodó mindazon egyének, akik jól láthatóan nem turisták, akiknek a jelenléte az adott területen látszólag semmivel nem indokolható, akik öltözködésük, megjelenésük és/vagy magatartásuk alapján bizalmatlanságot, esetleg félelmet kelthetnek a turistákban (és akár a járókelőkben is), továbbá azok a személyek, akik az előző kategóriák egyikébe sem sorolhatóak, de valamilyen magatartásuk alapján gyanúsnak tekinthetők (például egy átlagosan öltözött férfi, aki látszólag megy valahova vagy látszólag csinál valamit, de feltételezhetően magatartása egy törvénybe ütköző tevékenységet leplez).
- Rendvédelmi szerv: rendvédelmi szerv alatt értünk minden olyan hatóságot vagy szervezetet, melynek részben vagy teljes egészében feladata a közrend és a közbiztonság fenntartása, valamint a magyar és nem magyar állampolgárok védelme, továbbá egyéb védelmi feladatok ellátása. Felhívánk a figyelmet, hogy jelen meghatározás nem „A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról” szóló 2010. évi XLIII. törvény alapján lett megfogalmazva.
- Járőrök: azok a rendőrök, akiknek a feladata közterületeken vagy egyéb nyilvános helyeken a közrend és közbiztonság fenntartása.

- **Mozgóőrök:** a rendőrség azon munkatársai, akik a BRFK által megállapított „Hot Spotokon”, előre meghatározott útvonalon haladva, biztosítják a rendet.
- **Hot Spotok:** azon fővárosi területek, amelyeket a BRFK vezetősége idegenforgalmi funkciójukból fakadóan, vagy más okból kifolyólag kiemelten fontos területnek ítélt meg, így a turisztikai főszezonban különös figyelmet fordítanak ezeknek a területeknek a megfigyelésére, illetve a közrend és közbiztonság fenntartására.

Végül, fontos szempont volt, hogy a körülmények megfelelőek legyenek a tipikus városnéző turisztikai időtöltéshez, éppen ezért terepkutatásainkat az augusztusi főszezonban végeztük, a legtöbb esetben nyárias, napos, meleg időben, tehát amikor az időjárási viszonyok is ideálisak voltak. Hozzá kell tenni, hogy 2014 augusztusában – vagyis kutatásaink idején – az átlagosnál hűvösebb, csapadékosabb volt hazánk időjárása, ezért az ilyenkor szokásosnál kevesebb nap volt alkalmas megfigyelések végzésére.

A következőkben ismertetjük Budapest egyes területein végzett kutatásaink érdemi részét. A látottak és tapasztaltak értelmezése végett, valamint a Magyar Rendőrség turizmusbiztonsággal kapcsolatos tevékenységének megismerésére interjút készítettünk a Budapesti Rendőr Főkapitányság (BRFK) Rendészeti Koordinációs Osztályának kiemelt főreferensével – erre a beszélgetésre a továbbiakban többször is utalni fogunk.

3.2.2 Kossuth Lajos tér – turisztikai és politikai centrum

Elsőként az V. kerületi Kossuth Lajos téren végzett megfigyeléseinket ismertetnénk. Választásunk azért esett a „nemzet főterére”, mert Budapest esetében egyedülálló szerepet tölt be, hisz itt található többek között az Országgyűlésnek is otthont adó Parlament épülete, ami miatt rendkívül sok turista látogat el ide. Döntésünkben természetesen szerepet játszott az a tény is, hogy 2012-ben az V. kerületben volt a legmagasabb a vagyon elleni bűncselekmények 100.000 lakosra jutó gyakorisága, továbbá, hogy 2013-ban a külföldiek sérelmére elkövetett bűncselekmények száma ebben a kerületben volt a második legmagasabb.

Politikai jelentőségéből adódóan nem kevés demonstrációt tartottak, illetve tartanak a Kossuth téren. A tüntetések több esetben véres összecsapásba torkolltak (ezek közül is legismertebb a 2006. október 23-ai összecsapás-sorozat a rendőrök és a tüntetők között), ahol rendőrök és a demonstrálók is viszonylag nagy számban sérültek meg. A sajnálatos események számos kedvezőtlen hatása közül a két legfontosabb, egyrészt, hogy negatív sajtóhírek jelentek meg a világban Budapestről, másrészt pedig a Parlamentet kordonnal zárták körbe, így a tér egy részét hosszú ideig meg sem lehetett közelíteni. Véglegesen 2014. március 15-én nyitották meg újra az immáron helyreállított Kossuth teret, és azóta mindenki megközelítheti a Parlament épületét – ha nem is teljesen, de erre még később kitérünk. A felújítás következtében a tér sokkal tágasabb lett, csökkentek a zöld területek, és egy medencét is elhelyeztek a keleti oldalán, a villamossínek mellett, mely fontos biztonsági funkciót is betölt az Országház szempontjából. A terület politikai szerepét jelzi, hogy a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM), a Vidékfejlesztési Minisztérium, valamint a Nemzeti Szellemi Tulajdon Hivatalának épülete is itt található.

A tér és közvetlen környezete nem csak a legfontosabb politikai központ, de Budapest egyik legnevezetesebb közterülete is. Az említett tüntetések következtében a turisták évekig nem láthatták teljes pompájában a nemzet főterét, illetve – az akkor még felújítás alatt álló – Országházat. 2014 márciusa óta viszont már olyan attrakciók is fogadják az érdeklődőket, mint a zászló felvonás és az ehhez kapcsolódó őrsváltás, valamint a parlamenti díszőrsváltás. Az Országház előtti területen a köburkolatba olyan érzékelőket helyeztek, melyek a melegebb hónapokban vízpárát fűjnek a levegőbe, ha túl száraznak vagy melegnek érzékelik a talaj feletti levegőt. Ez a megoldás is igen népszerű a turisták körében, főleg a forró nyári napokon.

Kossuth Lajos téri megfigyeléseink során elsőként a turisták tájékozódását segítő különféle ismertető, útmutató táblák, figyelemfelhívások jelenlétére, vagyis a 3.2.1-es fejezetben szereplő szempontrendszer 2. és 3. pontjának teljesülésére koncentráltunk. Nagyon fontosnak tartjuk ugyanis, hogy a turista legyen képes önállóan is tájékozódni egy számára idegen területen anélkül, hogy bárkit megkérdezne az utcán, ugyanis előfordulhat, hogy a látogató nyelvi nehézségek miatt nem tud segítséget kérni.

A felújítás során a tér több pontján is tájékoztató táblákat helyeztek el, melyek a tér alaprajzát ábrázolják a helyi nevezetességek feltüntetésével, valamint felhívják a figyelmet, hogy a területet kamerák figyelik a nap 24 órájában, továbbá piktogramok jelzik a tiltott tevékenységeket. A táblák jól láthatóak, a rajtuk lévő ábrák könnyen értelmezhetőek, a szöveges részek alapvetően jól olvashatóak. Eltereléssel kapcsolatos figyelemfelhívást csupán egyet találtunk, egy buszmegálló áthelyezésével kapcsolatban. A tudnivalókat magyar és angol nyelven lehetett olvasni, így a külföldiek is könnyedén tudtak tájékozódni.

Feltehetően politikai fontossága miatt, viszonylag sok tiltó tábla látható a téren. Van, amelyik a Parlament megközelítését, van, amelyik a füre lépést tiltja, de a kerékpározás sem megengedett a térnek a Parlamentet körülvevő részein. A figyelmeztetések egyértelműek, mindenki számára jól érthetőek és láthatóak, magyar és angol nyelven olvashatóak (amennyiben van felirat).

Egy adott terület turizmusbiztonsága esetében rendkívül fontos a rendvédelmi szervek megjelenése, hisz jelenlétük önmagában javítja a turisták szubjektív biztonságérzetét. A rendvédelmi szervek megfigyelésénél elsősorban természetesen a rendőrség aktivitására és tevékenykedésére voltunk kíváncsiak.

A Készenléti Rendőrség munkatársai ottlétükkor minden alkalommal olyan létszámban voltak jelen, hogy szinte az egész teret lefedték, ami azt jelenti, hogy nemigen volt olyan időszak, amikor a tér nagyobb része nem állt rendőri kontroll alatt. A korábban említett interjú során a BRFK munkatársa elmondta, hogy a kiemelkedő rendőri jelenlét elsősorban a turisztikai főszezonnak, valamint a tér nagyságának és be nem láthatóságának köszönhető. A rendőrök egyébként legtöbbször egy helyben állva figyelték a téren sétálókat, és bármilyen probléma esetén azonnal intézkedtek, bár a megfigyelt napoknak csupán az egyikén kellett intézkedniük, ekkor is a legnagyobb gondot egy hajléktalan jelentette, aki a téren elhelyezett medencében hűsítette magát. Minden alkalommal legalább két pár készenléti rendőr volt a helyszínen, de előfordult, hogy többen is jelen voltak. Meggyőződhattunk arról is, hogy nem csupán a téren, hanem a környező utcákban is úgynevezett mozgóőrök figyeltek a rend fenntartására.

A BRFK kiemelt főreferense felvilágosított arról is, hogy a Kossuth tér egyike a 10 fővárosi „Hot Spot” egyikének, aminek védelmére a turisztikai főszezonban kiemelt figyelmet fordítanak, melynek fő megnyilvánulási formája a – más területekhez képest – nagyobb rendőri létszám. A főreferens szerint a komolyabb figyelem oka, hogy a felújítási munkálatok következtében nagyobb területen mozoghatnak a turisták, így a tér kevésbé átlátható, vagyis a körülmények indokolják a jelenlévő rendőrállomány létszámának nagyságát.

A Készenléti Rendőrség mellett megfordultak a Közterület Felügyelet munkatársai is, akik aktívan figyelték a szabályok betartását, intézkedniük azonban egyetlen alkalommal sem kellett ottjártunkkor, ami minden bizonnyal az amúgy is magas rendőri létszámnak köszönhető.

Attrakciót jelentő rendvédelmi szervek szempontjából talán Budapest legszínesebb területe a Kossuth tér. A tér felújítását követően minden reggel felvonják a zászlót, amit a nap folyamán a Magyar Honvédség vitéz Szurmay Sándor Budapest Helyőrség Dandár 32. Nemzeti Honvéd Díszegysége őriz. A turisztikai látványosság szerep mellett mindenképpen elrettentő a potenciális vagy tényleges zsebtolvajok vagy egyéb bűnözők számára a fegyveres katonák őrsege. Ebbe a kategóriába sorolnánk az Országgyűlési Őrséget is, melynek feladatai közé tartozik – többek között – a Parlament védelme is, valamint végrehajtják a Parlamentben a turisták szórakoztatására kifejlesztett őrségváltást is. Emellett az Országgyűlési Őrség őreinek gyakran kellett válaszolniuk a turistáknak az Országház épületével kapcsolatos kérdéseire.

A különféle rendvédelmi szervek mellett rendkívül sok biztonsági kamerát helyeztek el a téren és közvetlen környezetében. Az élőképet egy CCTV központban figyelik, ahonnan azonnal értesíteni tudják a mozgóőröket vagy járőröket, ha valamilyen problémát észlelnek. A kamerák viszonylag diszkréten, nem észrevehetően vannak elhelyezve, bár nyilvánvalóan az esetleges bűnözők pontosan tisztában vannak ezek elhelyezkedésével. Nehéz lett volna összeszámolni, hogy hány készülék figyeli a területet, de feltételezhetően a tér nagy része látható az említett központban. A Parlament épülete külön kamerarendszerrel van ellátva, így vélhetően egy külön központból tartják szemmel.

Az egyik legnehezebb feladatnak a gyanús személyek megfigyelése bizonyult. A vizsgált helyszínen egyetlen alkalommal sem észleltünk olyan személyt, akit ebbe a kategóriába sorolhatnánk, kizárólag turisták, ritkábban, arra sétáló helyiek voltak láthatóak. A környező utcákban viszont már nem volt ritka, hogy – akár ittas állapotban lévő – hajléktalanok vagy kétes megjelenésű emberek tűntek fel, ám ők alapvetően nem zavarták a nézelődő turistákat.

A turisták szemrevételezése már korántsem bizonyult ilyen nehéz feladatnak, mivel a látóvalók csodálása és fotózása teljes egészében elvonta a látogatók figyelmét minden más tényezőről. Ez azonban nem csak a mi megfigyelésünket könnyítette meg, de az esetleges zsebtolvajoknak is kedvezhet. Elsőként áttekintենék általánosságban a turistákkal kapcsolatos észrevételeinket, amik helyszíntől függetlenül mindenhol érvényesültek.

A korábban végzett kutatásokhoz képest talán a legszembevetőbb változás, hogy sokkal több hordozható elektronikus eszközzel érkeznek a turisták. Nem kevés alkalommal szemtanúi lehettünk, amint akár két külön készülékkel is megörökítettek egy adott látványosságot, és eközben nyilvánvalóan a többi értéktárgyukra nehezen tudnak figyelni, bár az esetek többségében ezek nem voltak kifejezetten látható helyen, ami mindenképpen pozitívum. Megfigyeléseink szerint a legkevésbé fotózás közben figyelnek vagyontárgyaikra a turisták, érthető okokból. A legnagyobb problémát a nagy értékű, csúcstechnológiás mobiltelefonok és tabletek jelentik, amelyek fényképezőként és filmfelvevőként is üzemelhetnek. Főleg a mobil telefonkészülékeknél komoly gondot jelent, hogy – ellentétben egy normálméretű fényképezőgéppel – viszonylag kis méretük miatt könnyebb elemelni, illetve elhagyni azokat. A turisták jellemzően oldaltáskával vagy hátizsákkal közlekednek a városban, melyeknek a zsebei nem egy alkalommal nyitva voltak, és így egy rutinos zsebtolvajnak szabad prédát jelentenek. Itt jegyeznénk meg, hogy a csoportosan – például busszal érkező – turisták előnyösebb helyzetben lehetnek, mivel egy attrakció megtekintésénél a buszban tudják hagyni legfontosabb értékeiket, amik így nincsenek kitéve a különféle veszélyeknek.

A turisták magatartása és külső megjelenése természetesen a Kossuth téren sem tért el a város más pontjain tapasztaltaktól, bár megjegyeznénk, hogy a rendőrök jelenlétét láthatóan pozitívan értékelték a látogatók, mivel kérdéseikkel vagy esetleges problémáikkal közvetlenül fordulhattak az egyenruhásokhoz.

Szempontrendszerünk 11. pontja a környéken parkoló gépkocsik megfigyelésére vonatkozik. A nemzet főterét nem egyszerű autóval megközelíteni, ezért jellemzően tömegközlekedéssel érkeznek a turisták, viszont akik gépkocsival érkeznek, kénytelenek a környező utcák parkolóit igénybe venni. Elsősorban a Vajkay utcában, a Szalay utca Kossuth tér felőli végénél, valamint a Falk Miksa utca elején találtunk nagyobb számban külföldi járműveket. Főként szlovák, román és német autók parkoltak az említett utcákban, de előfordultak svájci, lengyel és belga járművek is. A buszok az Alkotmány utca Kossuth tér felőli végénél várakoztak, így az utasoknak nem kellett sokat sétálniuk. Az Alkotmány utca, illetve a környező kisebb utcák is a rendőrség megfigyelése alatt álltak, így az ott parkoló gépkocsikat – ha nem is folyamatosan – de szemmel tartották a készenléti rendőrök.

Egyéb biztonsági tényezőt Kossuth Lajos téri terepkutatásunk során nem figyeltünk meg, sem a keresleti, sem a kínálati oldalon. Összefoglalva: a számtalan biztonsági kamera, a rendvédelmi szervek több mint kielégítő – talán már túlzott – jelenléte, a tény, hogy gyanús személy a téren nem volt látható, valamint a turisztikai és egyéb jellegű információk megfelelő rendelkezésre állása mind azt támasztja alá, hogy a Kossuth Lajos tér maximálisan biztonságosnak tekinthető mind a turisták, mind a helyi lakosok számára. Hangsúlyoznánk, hogy ez a biztonsági szint kizárólag a Kossuth tér jól körbehatárolható területére vonatkozik, a környező területekről ugyan ez már koránt sem mondható el, holott a turisták kénytelenek más közterületeken is áthaladni látogatásukkor, akár gépkocsival, akár a közösségi közlekedés igénybevételével érkeznek. Negatívumként tehát azt emelnénk ki csupán, hogy – véleményünk szerint – a rendvédelmi szervek jelenléte túlzott mértékben a térre koncentrálódik – például a közterület felügyelet munkatársainak jelenlétét a szolgálatban lévő mozgóőrök miatt indokolatlannak találtuk, hiszen kisebb szabálysértések esetén a rendőrök ugyanúgy intézkedhetnek, mint a közterület-felügyelők.

3.2.3 A Hősök Tere – Nemzeti Emlékhely

Idegenforgalmi szempontból Budapest egyik legismertebb köztere, amit szinte minden idelátogató turista felkeres, a XIV. és a VI. kerület határán található Hősök Tere. Már 1896-ban megkezdték a kialakítását, de befejezésére csak 1929-ben került sor. Mára az Andrássy úttal egyetemben a Világörökség részét képezi, valamint Nemzeti Emlékhellyé is nyilvánították.

Természetesen a Hősök terére sem véletlenül esett a választásunk. A tér ugyanis Budapest egyik legismertebb idegenforgalmi nevezetessége, amit – főleg a nyári főszezonban – rendkívül sok turista keres fel. Emellett olyan nevezetességek közelében helyezkedik el, mint a Széchenyi Gyógyfürdő, az Andrássy út, a Vajdahunyad vára vagy a Városliget, illetve két fontos múzeum, egy csónakázó (vagy télen korcsolyázó) tó és több hotel is található a közelben.

Bár ezen a helyen is előfordulnak politikai jellegű demonstrációk, mégis az év nagyobb részében a turisták nyugodtan szemügyre vehetik a tér híres szobrait. A szabadon álló műalkotások mellett egyéb képzőművészeti munkákat is megtekinthetnek az érdeklődők a Szépművészeti Múzeumban és a Múcsarnokban. A téren található múzeumokban sok esetben rendkívül nagy értékű alkotások kerülnek kiállításra, így – míg a Kossuth tér politikai – a Hősök tere kulturális szempontból tekinthető Budapest egyik központi helyszínének. Részben emiatt a kettősség – kulturális és turisztikai jelentősége – miatt választottuk a Hősök terét második kutatási helyszínünknek, de választásunkban a kedvezőtlen statisztikai adatok is szerepet játszottak, hiszen a legtöbb bűncselekményt 2013-ban például a XIV. kerületben követték el külföldiek sérelmére, ami már önmagában is figyelemreméltó adat.

A Kossuth térhez hasonlóan most is a turisták tájékozódását segítő táblák, jelzések jelenlétével kezdenénk kutatásunk ismertetését. A Hősök tere viszonylag nagy területen fekszik, és relatíve sok látnivaló koncentrálódik a térre, és a közvetlen környezetében található nevezetességek miatt elengedhetetlen, hogy valamilyen módon információt szerezhessenek a látogatók az egyes látványosságok elhelyezkedéséről, megközelíthetőségéről. Alapvetően régebbi típusú táblák jelzik, hogy az egyes nevezetességek milyen irányban találhatóak. Bizonyos esetekben a feliratok – vélhetően a koruk miatt – le vannak kopva, így a tájékozódás nehézkes lehet. Előfordult olyan oszlop is, amelyen egy oldalon, az irányjelző táblák egy részén magyarul, a többin pedig angolul szerepeltek a feliratok. A modernebb, részletesebb táblák (amelyek a Kossuth téren is találhatóak például) teljesen hiányoznak, bár hozzá kell tenni, hogy a Városligeti Műjégpálya közvetlen szomszédságában található egy Budapestinfo Pont (az országos Tourinform-hálózat irodái a fővárosban ezen a néven működnek), ahol nyilvánvalóan részletesen informálódhatnak a turisták. Tiltótáblát vagy a kamerás megfigyelésről szóló figyelmeztetést jóformán egyáltalán nem lehet a téren találni. Elterelés vagy egyéb forgalmirend-változás kutatásunk időpontjában nem volt, így ezzel kapcsolatos felhívást sem kellett keresnünk. A közlekedés esetében ugyanakkor előnyösnek tekinthető, hogy a megállóknál digitális jelzőtábla mutatja a következő járatok érkezését, ezzel segítve látogatóink tájékozódását többek között.

A következő fontos vizsgálati szempont a rendvédelmi szervek jelenléte volt. A Hősök tere esetében csupán a rendőrség jelenlétéről beszélhetünk. Mivel a Hősök tere is a budapesti „Hot Spotok” közé tartozik, ezért itt is állandó a mozgóőrök jelenléte. Megfigyeléseink során hétköznap egy pár, hétvégén pedig két pár rendőrt figyelhattunk meg. Egyik délutáni terepszemlénken például 40 perccel megérkezésünk után tűntek fel a mozgóőrök a tér központi részén, ami – ismerve a Kossuth téri viszonyokat – nem túl kedvező adat. Ráadásul – tapasztalataink szerint – ugyanannak a két rendőrnek kellett ügyelnie a környező területek biztonságára, mint akiknek a feladata volt magának a térnek a szemmel tartása. Minden bizonnyal ezért fordulhatott elő, hogy nem lehetett állandó rendőri jelenlétet tapasztalni a téren.

Több alkalommal is szemtanúi lehettünk annak, hogy a rendőrök hajléktalanokat, vagy illetéktelen árusokat – tehát gyanús személyeket – igazoltattak, akik szinte már rutinosan igazolták személyazonosságukat, majd minden folytatódott a korábbihoz hasonló módon: a hajléktalanok maradtak a Szépművészeti Múzeum előtti, vagy a Múcsarnok melletti füves területen, a rendőrök távozása után pedig a kereskedők folytatták tevékenységüket. A BRFK kiemelt főreferense szerint a jelenség oka az, hogy a rendőröknek minden esetben a jogszabályoknak megfelelően kell eljárniuk, ennél többet nem tehetnek. A rendőr a Rendőrségi Törvény (1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről) alapján jogsértés esetén köteles intézkedni, azonban – amennyiben a rendőri intézkedés feljelentéssel, esetleg előállítással végződik – az ehhez kapcsolódó eljárás során a kiszabott szankciók nem bírnak megfelelő visszatartó erővel. Ez utóbbi pedig több okból is komoly gondot jelenthet. Elsőként, a hajléktalanok és illetéktelen árusok elvonhatják a rendőrség figyelmét a bűnözési szándékkal ott tartózkodó személyekről, másodsorban pedig a külvilág felé (akár a turisták felé is) a rendőrség gyengeségét mutatja, hogy nem képesek egy egyszerűbbnek tűnő problémát megfelelően kezelni, holott ők csak a törvényben előírt feladatukat látják el. A rendőrségen kívül egyéb rendvédelmi szervek, vagy attrakciót jelentő rendvédelmi szervek nem voltak a helyszínen.

Következő fontos szempont a térfigyelő kamerák jelenléte. Amint erre korábban már utaltunk, sehol nem volt látható kamerákra utaló felhívás vagy figyelmeztetés a környéken. A Kossuth teret alapul véve viszonylag kevés kamera található a Hősök terén. A Szépművészeti Múzeum-felőli oldalon, illetve a Múcsarnok-felőli oldalon is csupán egy-egy kamera van kihelyezve, ami – figyelembe véve a terület méreteit – igen kevésnek tekinthető. Feltételezéseink szerint a két készülékkel nem lehetséges a teljes terület belátni, vagy akár a tér több részét egyszerre figyelni.

A Hősök terénél már koránt sem volt olyan nehéz feladat a gyanús személyek megfigyelése, mint a Kossuth Lajos tér esetében, hisz a turisták jobban eloszlottak a környező látványosságoknak köszönhetően, így könnyebb volt felismerni azokat az egyéneket, akik egyértelműen nem turisztikai céllal tartózkodtak a helyszínen. Ahogy korábban már említettük, rendkívül sok gyanús személyt figyelhattunk meg, előfordult, hogy a tér központi részén egyszerre 10-15-en is tartózkodtak.

Elsősorban illegális kereskedelmi tevékenységet folytató személyeket és hajléktalanokat figyeltünk meg, akik feltehetően nem bűnözési szándékkal tartózkodtak a helyszínen, de megjelenésük és magatartásuk alapján bizalmatlanságot kelthetnek a turistákban. A jogtalanul árusítók elsősorban útikönyveket és terítőket próbáltak értékesíteni a turistáknak. Ezen „kereskedők” esetében meg lehetett figyelni egy érdekes módszert, melynek segítségével igen hatásosan sikerült „kijátszaniuk” a rendőröket. Bizonyos személyeknek tudniillik kifejezetten az volt a feladata, hogy a rendőrök érkezését figyelje, így rögtön jelezni tudtak társaiknak, akik ekkor rutinosan rejtették el portékáikat, általában egy fekete táskába (a férfiak a legtöbb esetben fekete oldaltáskába, a nők pedig fekete szatyorba). Ezt követően – a rendőrök távozása után – folytatták a tevékenységüket. Ez – amennyiben valóban csak árusokról van szó – nem jelent komolyabb gondot, de ugyanerre képes lehet egy (esetleg turistákra szakosodott) bűnszövetkezet is, amely esetben a rendőrök megtévesztésének már súlyosabb következményei lehetnek.

A kínálati oldalon még említést érdemel, hogy a térhez vezető gyalogos átkelőhelyek sokszor igen veszélyesek, mivel jelzőlámpa híján a gépjármű vezetők az esetek többségében nem adnak elsőbbséget a gyalogosoknak. Egyes helyeken azonban még átkelőhely sincsen, pontosabban autóutat keresztezve érhetünk egy átkelőhelyhez (például a Koós Károly sétány felől csak így juthatunk a Múcsarnokhoz).

A turisták magatartásukban, megjelenésükben és egyéb tényezők tekintetében sem tértek el a Kossuth tér esetében már ismertetett általánosan megfigyelt jellemzőktől. Itt említenénk meg, hogy a látogatók egy részét egyáltalán nem zavarták az árusok, de voltak, akik jól láthatóan nem örültek a különféle ajánlatoknak.

A Hősök tere nem csak tömegközlekedéssel, de gépkocsival is viszonylag egyszerűen megközelíthető, így feltétlenül meg kell vizsgálni, hogy az autóval érkező turisták milyen mértékben tudhatják biztonságban járműveiket. A Múcsarnok és az Ajtósi Dürer sor között óriási területen van parkolási lehetőség, bár a külföldiek főképp a Múcsarnoktól a Városligeti fasor vonaláig tartó területen állomásoztatják járműveiket a Hősök tere közelsége miatt. A turistabusszal érkezőknek a Múcsarnok és a Dózsa György út között egy külön buszparkoló áll a rendelkezésükre.

A parkolóban igen magas volt a külföldi autók száma, amelyek főleg Franciaországból, Spanyolországból, Németországból, Szlovákiából, Romániából, Olaszországból, Hollandiából és Lengyelországból érkeztek, de előfordultak litván, moldovai, orosz, ukrán és belga gépkocsik és lakóautók is. A parkolót – hatalmas területe ellenére –, meglátásunk szerint, kevés kamera figyeli, és egyetlen rendőrt, közterület-felügyelőt vagy polgárőrt sem láttunk, bár hozzá kell tenni, hogy a BRFK kiemelt főreferensével készített interjúnk során megtudtuk, hogy civil ruhás rendőrök rendre megfigyelés alá vonják a parkolót. Ez utóbbi mindenképpen indokolt, mivel több gyanús személyt is észleltünk a területen, akik láthatóan nem illetéktelenül kereskedők vagy hajléktalanok voltak.

Egyéb, említésre méltó kereslet oldali tényezőt nem figyeltünk meg. Összegezve a Hősök terén végzett kutatásunkat, több tényező figyelembevételével kijelenthető, hogy a turizmusbiztonság egyes összetevőiben hiányosságok vagy tökéletlenségek fedezhetők fel. A legnagyobb problémát abban látjuk, hogy a rendőrség nem végezheti elég eredményesen a munkáját a nem megfelelően kidolgozott – elsősorban önkormányzati szintű – jogszabályok következtében. Tevékenységüket nem segítik egyéb szervek, például a közterület-felügyelet vagy a polgárőrség, holott a rendőrök jelenléte egy ilyen nagyméretű területen (amely nem kizárólag magát a teret foglalja magában) nem elegendő. Komoly kérdés továbbá, hogy milyen módon lehetne megoldani, hogy hajléktalan emberek lehetőleg ne tartózkodjanak a kiemelt turisztikai helyszíneken – esetünkben a Hősök terén. Ezen kívül gondot jelent – meglátásunk szerint – a gépkocsi parkoló, amely szinte egyáltalán nem őrzött, és annak ellenére, hogy óriási területen található, a kihelyezett térfigyelő kamerák száma is alacsony.

4. Málta turizmusbiztonsági helyzete

Budapesten végzett vizsgálatainkat kiegészítettük egy Máltán végzett rövid tanulmányúttal is, amelyet a Balassi Intézet által meghirdetett Campus Hungary ösztöndíjpályázat keretében tehattunk meg 2014. augusztus 14-e és 31-e között.

Máltai kutatásunk célja az volt, hogy megvizsgáljuk egy hagyományosan fejlett idegenforgalommal rendelkező ország turizmusbiztonsági helyzetét, és – amennyiben lehetséges és szükséges – a budapesti megfigyeléseinkkel történő összehasonlítást követően javaslatokat tegyünk a hazai turizmus biztonságfaktora elemeinek a fejlesztésére máltai megfigyeléseink alapján. Álláspontunk szerint a gazdaság bármely területén egy külföldi pozitív példa alapján végzett fejlesztés az adott ágazat fellendülésének záloga lehet. Hangsúlyoznánk, hogy nem a külföldi minta egy az egyben történő átvételéről van szó, hiszen komoly károkat okozhatunk akár makrogazdasági szinten is, ha az adott mintát nem igazítjuk saját makrokörnyezeti tényezőinkhez, vagyis társadalmi-kulturális, technológiai, gazdasági, természeti, valamint politikai-jogi környezetünkhöz. Fontos tehát, hogy a külföldön alkalmazott módszerekből, technikákból ötleteket merítsünk, megfogalmazzuk elképzeléseinket (az említett tényezők figyelembevételével), amelyek már saját hazánkban is megvalósíthatóak, majd a különféle ágazati fejlesztéseket ezen elgondolások alapján hajtsuk végre. Tanulmányutunk célja is az volt tehát, hogy ötleteket merítsünk és megfogalmazzuk ezek alapján az elképzeléseinket, amelyeket adott esetben a turizmusfejlesztés biztonsági kérdéskörénél tekintetbe lehet venni.

Kutatásunk módszertana annyiban tér el Budapesttel kapcsolatos vizsgálatainktól, hogy a statisztikai adatok elemzése háttérbe szorul, így eredményeink elsősorban a máltai rendőrség vezetőivel készített interjúkon, valamint empirikus úton szerzett információkon alapulnak. A 3.2.1-es fejezetben ismertetett fogalmi meghatározásokon és a terepkutatás szempontrendszerén máltai vizsgálataink esetén sem változtattunk a könnyebb összehasonlíthatóság érdekében.

4.1 Málta turisztikai jelentősége

Európa egyik legdélebbi pontjaként a Földközi-tenger középső részén található a három szigetből (Malta, Gozo, Comino) álló Máltai Köztársaság. Az országhoz legközelebb északon az olaszországi Szicília szigete, nyugaton Tunézia, délen pedig Líbia van. A három sziget együttesen 316 km², így Málta kisebb, mint Budapest a maga 525 km²-es kiterjedésével. Fővárosa Valletta, hivatalos nyelve a máltai és az angol, hivatalos fizetőeszköze az euró. Tagja az Európai Uniónak, a Turisztikai Világszervezetnek (UNWTO), valamint az Európai Utazási Bizottságnak (European Travel Commission – ETC).

Az idegenforgalom Málta legfontosabb iparága, ami, többek között, az ország 7.000 éves történelmi múltjának köszönhető, hiszen ekkor jelentek meg az első telepések, majd az idő előrehaladtával különféle megszállók hagytak maguk után emlékeket. Röviden áttekinténénk a máltai turizmusra vonatkozó statisztikákat a Máltai Turisztikai Hatóság (Malta Tourism Authority, 2014) kiadványa alapján.

2013-ban összesen 1.582.153 turista látogatott Máltára, ez 9,6%-os növekedést jelent 2012-höz képest. A turisták összesen 12.890.268 vendégéjszakát töltöttek az országban, ami szintén 8,7%-kal növekedett az előző évhez képest. 1.440.379 ezer eurót költöttek összesen 2013-ban a látogatók, ami 8,6%-os növekedést jelent a 2012-es évhez viszonyítva. Jellemzően a 25-44, illetve a 45-64 év közötti korosztály látogat a szigetekre. Érdeemes megemlíteni, hogy 2013-ban a turisták körülbelül egyharmada – 496.750 fő – visszatérő turista volt, és ez a szám az előző évhez képest 10,1%-kal emelkedett. Megtudhatjuk a beszámolóból azt is, hogy a turisztikai információk fő forrása a barátok és rokonok ajánlása 35,6%-kal, csupán ezt követi az internet 27,9%-kal és a korábbi látogatás 24,7%-kal, vagyis rendkívül jelentős hatása van a Máltán járt turisták pozitív véleményének, amit hazaérve megosztanak rokonaikkal, ismerőseikkel, a későbbiekben pedig akár maguk is visszatérnek az országba.

A turisták célja természetesen a nyaralás, csak egészen kis hányaduk érkezik a MICE turizmus keretein belül, vagy egyéb célból. Érdekes továbbá megemlíteni, hogy – amint a 19. ábrán is látható (ld.: Melléklet) – a következő szavak jutnak leggyakrabban a turisták eszébe Máltáról (a teljesség igénye nélkül): szíves vendéglátás, kultúra, pihenés, Nap, tenger, templomok, étel, forróság, klíma, sokszínűség és biztonság. Vagyis a természeti és kulturális javak sokszínű jelenléte ellenére a vendégek a „biztonság” kifejezésre is asszociáltak, holott a biztonság általában negatív élmények esetén kerül említésre.

4.2 A máltai rendőrség

Tanulmányutunk célpontjaként nem véletlenül választottuk a Máltai Köztársaságot, hiszen rendőrsége, a Malta Police Force a legnagyobb múltra visszatekintő rendőrség a világon. 1814-ben – vagyis éppen 200 évvel ezelőtt – az angolok hozták létre az első rendőrséget Máltán, ekkor még ugyanis brit fennhatóság alatt állt a szigetország. A britek célja részben az volt, hogy teszteljék a közbiztonság fenntartására létrehozott szervezetet, majd ennek mintájára alakítsák ki Nagy-Britanniában saját rendőrségüket. Így jött létre 1829-ben – vagyis a máltai rendőrség megalakulása után 15 évvel – a londoni Metropolitan Police (a londoni rendőrség), amelyet a világ első professzionális, modern rendőrségeként tartanak számon, és ami a mai napig talán a világ legelismertebb és – szakértők szerint – leghatékonyabban működő rendőrsége. Több országban is megpróbálták a rendőri szervezetet angol mintára felépíteni, de kísérletük – a korábban már említett tényezők figyelmen kívül hagyása miatt – kudarcba fulladt.

A máltai rendőrség szervezetének, módszereinek, technikáinak és – nem utolsósorban – tapasztalatainak megismerésében Mario Spiteri parancsnokhelyettes (beosztásának hivatalos angol megnevezése: Assistant Commissioner of Police), és Kenneth Haber vezető nyomozó (beosztásának hivatalos angol megnevezése: Senior Inspector, OiC Planning) volt a segítségünkre. A velük készített interjú során minden fontos információt megkaptunk, amire tanulmányunk elkészítéséhez szükségünk volt. Mielőtt rátérnénk terepkutatásunk részletes ismertetésére, fontosnak tartanánk a máltai rendőrség alapvető hozzáállásának, technikáinak és módszereinek a bemutatását.

Mivel Málta esetében a turizmus a fő iparág, ezért ezen szektor biztonságának a fenntartására különös figyelmet fordít a helyi rendőrség, együttműködve más intézményekkel. A rendőri szervezet egyik nagy előnye, hogy minden rendőr anyanyelvi szinten beszéli a turisták által is leggyakrabban használt nyelvet, az angolt. Ez azért fontos, mert így gyakorlatilag bárkinek képesek segítséget nyújtani, és baj esetén csaknem minden turistával fel tudják venni személyesen a kapcsolatot.

Az idegenforgalom jelentősége miatt tervbe vették a rendőrségen belül egy speciális részleg kialakítását, melynek elnevezése Touristic Police Unit – Turizmusrendészeti Egység – lenne. Ennek lényege, hogy kifejezetten a turisztikailag kiemelt területekre koncentrálna egy 20-30 főből álló csoport, akik az angolon kívül más idegen nyelvet is beszélnének. A parancsnokhelyettes személyes véleménye szerint a szervezeti egység létrehozása nem indokolt, mivel kicsi az ország és kevés mozgás jellemzi.

Az interjú során megtudtuk azt is, hogy általában a rendőrök nem rendelkeznek lőfegyverrel és gumibottal, mivel – Mario Spiteri szerint – hangsúlyozottan nem katonai szervezetről van szó. Egyedül a Gyors-beavatkozási Osztály, vagyis a Rapid Intervention Unit rendőrei rendelkeznek éles lőfegyverrel, akik leginkább a hazai Terrorelhárítási Központhoz hasonlíthatóak. A világon kevés ország alkalmaz fegyver nélküli rendőröket, a legismertebbek egyébként a londoni rendőrség „Bobby” elnevezésű rendőrei.

A fegyver nélkülségének azért van nagy jelentősége, mert a máltai rendőrség a bűnmegelőzést tartja a legfontosabb feladatának, melynek egyik alapvető eleme a „vizuális rendőri jelenlét”. Ennek lényege, hogy a járőröknek megjelenésükkel és fellépésükkel bizalmat kell ébreszteniük az emberekben. A parancsnokhelyettes hangsúlyozta, hogy rendkívül fontosnak tartják a bizalmat, vagyis azt, hogy az lakosság társként, barátként tekintsen rájuk, ne pedig felfegyverzett katonaként. Máltán a rendőröket egyszerű állampolgároknak tartják, akik biztosítják a többi állampolgár számára a rendet. Természetesen a vizuális rendőri jelenlét mellett fontos a „titkos rendőri jelenlét” is, amikor például strandokon civil ruhás rendőrök ügyelnek a rendre a nyári időszakban.

Az interjúból azt is megtudhattuk, hogy az ún. „közösségi rendőrség” is kitűnően működik a kis szigetországban, amire jó példa, hogy az erre kijelölt személyek folyamatosan tartják a kapcsolatot bizonyos egyházi vezetőkkel, mivel a lakosság nagy része minden vasárnap templomba jár, ahol megosztják gondolataikat a papokkal, akik feletteseiknek és a rendőrségnek továbbítják a panaszokat. A parancsnokhelyettes szerint az állampolgároknak kell megmondaniuk, hogy mivel foglalkozzanak a rendőrök, a különféle terveket is az ő igényeik szerint kell kialakítani. Nélkülözhetetlennek tartják tehát a bizalmat, amely társadalmuk nyugalmának a záloga. A bűnmegelőzéssel külön egység – a Community and Media Relations Unit – foglalkozik, amely – a parancsnokhelyettes szerint – egyértelműen sikeresen folytatja tevékenységét (figyelemfelkeltő videókat készítenek, iskolákba járnak foglalkozásokat tartani, illetve a médiával és a nyilvánossággal tartják a kapcsolatot).

A turizmusbiztonsággal kapcsolatban igen meglepő részletekre hívták fel a figyelmünket interjúalanyaink. Megtudtuk például, hogy a helyi lakosság gyakorlatilag nem követ el bűncselekményt a turisták ellen, mert tisztában vannak azzal, hogy saját gazdaságukban tesznek kárt, amennyiben egy látogató ellen bűncselekményt követnek el, ugyanakkor saját gazdaságuk fejlődéséhez járulnak hozzá, ha például kedvesen segítenek egy turistának a tájékozódásban. A parancsnokhelyettes szerint a máltai emberek az évezredek során külföldiekkel szocializálódtak, így tulajdonképpen a külföldi emberek szeretete és tisztelete egy kedvező szociokulturális tényezővé vált. A fentiekből következik, hogy a legtöbb esetben nem máltaiak követnek el a külföldiek sérelmére bűncselekményeket, mi több, nem kevés esetben maguk a máltaiak jelennek meg sértetti, a külföldiek pedig az elkövetői oldalon. Ez utóbbi tény a „Low Cost”, ismertebb nevén a „diszkont” légitársaságok terjedése negatív hatásainak köszönhető, hisz ezek révén sok – főként bolgár – álturista utazhat Máltára, akiknek feltett szándéka valamilyen büntett elkövetése. A külföldiek esetében a sértetti oldalon viszonylag gyakran jelennek meg az angolul tanuló fiatalok, akik szabadidejükben sokszor kerülnek kisebb-nagyobb bajba. Általában a legkisebb gond az szokott lenni, hogy a telefonjukat ellopják, a legkomolyabb incidensek viszont nem kévésszer halállal végződnek.

Mario Spiteri összességében egy 10-es skálán 8-asra értékelné Málta turizmusbiztonsági helyzetét, ami állítása szerint nagyon jónak mondható. Szerinte a maximális 10 pont elérése nem lehetséges – mindig lesznek olyan tényezők, amelyekben lehetséges vagy szükséges a fejlődés, és mindig lesznek olyan aktuális problémák, amiket meg kell oldani.

4.3 Empirikus kutatás

Amint már említettük, Máltán is a budapestihez hasonló terepkutatást végeztünk. Mivel hazánk esetében is a fővárost vettük górcső alá, így a szigetországban is főként Vallettát vizsgáltuk. Hozzá kell tenni azonban, hogy az összehasonlítás nem lehetne mérvadó, ha csak Vallettára koncentrálnánk, mivel területe az 1 km²-t sem éri el – viszonyításképpen: Budapesten a VII. kerület a legkisebb 2,09 km²-rel. Éppen ezért megfigyeléseinket kiterjesztettük a három sziget fontosabb turisztikai területeire és helyszíneire. Tehát Vallettát leszámítva nem emelnénk ki külön egy várost sem, hanem megpróbáljuk a turisztikai szempontból jelentős városokban és területeken megfigyelteket megfogalmazni.

A terepkutatásaink tehát az augusztusi főszezon utolsó – valamivel több mint – két hetében zajlottak. A körülmények megfigyeléseink során egyetlen alkalommal sem tértek el a Máltán ilyenkor megszokottól – napos, meleg és száraz idő volt minden nap (a hőmérséklet nap közben 30°C körül alakult, csapadék egyetlen alkalommal sem hullott).

Elsőként az ország gazdasági, pénzügyi és politikai központjában tapasztaltakat ismertetnénk. Vallettáról fontos elmondani, hogy az imént említett központi szerepe mellett kulturális jelentősége is igen komoly, ugyanis a város egésze a Világörökség részét képezi. Vallettában található a híres Fort St. Elmo erőd, számos múzeum, templom és kastély. A múzeumok közül érdemes kiemelni az Nemzeti Archeológiai Múzeumot, melyben a világ legrégebbi szabadon álló építményeiből őriznek emlékeket. Az említett építmények esetében hét templomról van szó, melyek mindegyike természetesen Máltán található.

Mindezek mellett a tengerben – ahol lehetséges bemenni a vízbe – általában szabad úszni, bár a főváros nem a strandjairól ismert. Az említett kedvező – főként – kulturális környezet miatt igen sok turista látogat a városba, nagyrészt a nyári főszezonban.

Vallettában a turisták tájékozódását segítő táblákból igen sok található – a nagyobb múzeumokhoz és fontosabb nevezetességekhez egyértelmű jelzések vezetnek a látogatókat. Minden tábla jól észrevehető, így nem lehet eltéveszteni a keresett célpontot. Ott tartózkodásunkkor nem tapasztaltunk elterelést, emiatt erre figyelmeztető táblával sem találkozhattunk – bár hozzá kell tenni, hogy a főváros egy részén nem is lehetséges gépkocsival közlekedni. Egyéb figyelmeztető táblából viszonylag sokat láthattunk, melyek elsősorban a vízben való viselkedésre és más – fürdőzéssel kapcsolatos – tudnivalókra hívták fel a figyelmet, de a köztisztaság megőrzése érdekében piktogramok és kiírások jelezték például a galambok etetésének tilalmát is.

A rendvédelmi szervek jelenléte a következő fontos megfigyelési szempont. Alapvetően elmondható, hogy – a vizuális rendőri jelenlét jegyében – a város több pontján is megjelentek a rendőrök, bár főképp a zsúfolt területekre koncentráltak. Máltán a nyári hónapokban gyakoriak a különféle ünnepek („feszták”), amelyeken sok helyi és külföldi vesz részt. Ezeket a rendezvényeket mindig több rendőr felügyelte még akkor is, ha egy békés zenei ünnepélyről volt szó. Megfigyelhettük, hogy a járőrök valóban baráti viszonyban voltak a helyiekkel – ha valamilyen probléma merült fel, például egy autó közlekedésével kapcsolatban, akkor türelmesen elmagyarázták az autó sofőrjének, hogy mit kell tennie. A turistáknak pedig még türelmesebben, kedvesebben és udvariasabban nyújtottak segítséget szükség esetén. Érdemes megemlíteni, hogy a rendőrök reggelente igen modern közlekedési eszközökkel, „Segway-ekkel” járőröztek. Az egyik fontosabb közlekedési csomópontnál, ahol sok turista is megfordult, egy rendőr fülkét is felállítottak, ahol napközben egy rendőr ügyelt a rendre. Egyéb – esetleg attrakciót jelentő – rendvédelmi szervek nem voltak megfigyelhetőek Vallettában, de Málta más területein sem.

A biztonsági kamerák tapasztalataink szerint nem játszanak kiemelkedő szerepet a máltai biztonság fenntartásában, ugyanis szinte alig lehetett térfigyelő-kamerákat megfigyelni.

Legfőképp a politikai szempontból fontos épületek, illetve a múzeumok voltak kamerákkal felszerelve, de a legjelentősebb létesítményekre biztonsági őrök vagy rendőrök ügyeltek leginkább.

A következő megfigyelési kategóriát a gyanús személyek jelentik. Máltai kutatásunk egyik legérdekesebb észrevétele, hogy mindössze egyetlen hajléktalan személyt figyeltünk meg a fővárosban, annak ellenére, hogy kutatásainkat több mint két hétig végeztük. A rendőrség valóban nem tudott minden területen egyszerre jelen lenni, de más esetben nem észleltük hajléktalanok, prostituáltak és egyéb gyanús személyek jelenlétét sem.

A turisták magatartásában, értékeik elhelyezésében semmilyen eltérést nem tapasztaltunk a – korábban már részletesen bemutatott – budapesti látogatókéhoz képest (bár nyilvánvalóan a nappali magas hőmérséklet és páratartalom miatt öltözkük nyitottabb volt).

Végül meg kell említeni a külföldi autókat is. A fővárosban, és Málta egészét tekintve, rendkívül kevés külföldi autót lehetett megfigyelni, mivel – szigetország lévén – a látogatók elsősorban légi úton érkeznek. A külföldi járművek többsége olasz volt, hisz Szicília csupán 90 km-re található Máltától, így komppal könnyen megközelíthető. Érdemben nem tudtunk megállapításokat tenni tehát a külföldi autókkal kapcsolatban, mivel alig néhányal találkoztunk. Bevett gyakorlat, hogy a turisták gépkocsit bérelnek, melyek máltai rendszámmal ellátottak és teljesen hétköznapi kinézetűek (nem volt rajtuk árulkodó felirat stb.).

Egyéb kínálat oldali tényezőként említenénk meg, hogy a helyi lakosok rendkívül nagy segítséget jelentenek a turistáknak a tájékozódásban. Mivel anyanyelvi szinten beszélnek angolul, a legkisebb faluban élő földművelő ember is útba tud igazítani bárkit, aki rászorul. Előfordult, hogy a helyiek észrevették, hogy valamit keresünk, és önként felajánlották a segítségüket. Nem csak, hogy segítőkészek, de rendkívül kedvesek és vendégszeretőek is a helyi lakosok, ami bizonyára a korábban már említett szociokulturális fejlődésnek köszönhető. A kínálati oldalon kisebb problémát egyedül a tömegközlekedésben figyelhattunk meg.

A máltai tömegközlekedés mindössze egy nagyobb számú buszflottából áll, de a turistáknak nem könnyű eligazodniuk a néha kiszámíthatatlan közlekedési rendszerben, annak ellenére, hogy a nagyobb állomásokon jelzőtáblák segítik a tájékozódást, sőt a vallettai buszvégállomáson napközben a közlekedési társaság munkatársai segítenek a külföldieknek. Főként az európai látogatóknak lehet különös, hogy a buszok nem mindig ugyanazon az útvonalon közlekednek, és nem feltétlenül állnak meg minden kijelölt megállóhelyen. Ugyanakkor – a nem régen üzembe helyezett buszokon – mindig rend és tisztaság volt a szigorú, ám segítőkész buszsofőröknek köszönhetően, a buszra ugyanis csak az szállhatott fel, aki aznapra érvényes jeggyel vagy bérlettel rendelkezett, továbbá előfordult, hogy a fegyelmezetlen utasokat figyelmeztette a sofőr a rendszabályok betartására.

Vallettában folytatott terepkutatásunk után ismertetnénk az ország más – idegenforgalmi szempontból fontos – városaiban tapasztaltakat. Fontos leszögezni, hogy Máltán rendkívül sok látványosság található, melyek nagyon sok turistát vonzanak, természetesen főként nyáron. A szigetország méretéből adódóan a fővárosba látogató turisták a máltai szigeten lévő legtávolabbi várost – Cirkewwa-t – is 50-60 percen belül meg tudják közelíteni a közösségi közlekedés segítségével, mindössze 1,5 euróért, vagyis körülbelül 450 forintért – ezért az összegért egyébként egész nap utazhatnak. Ha Gozo szigetére szeretne eljutni egy turista, már valamivel több időt – nagyjából 2 órát – kell az utazásra szánnia. Alapvetően tehát az ország bármely pontja egy-két órán belül megközelíthető, tehát feltételezhetően a legfontosabb látványosságokat a látogatók jelentős része felkeresi. A következőkben nem emelnénk ki egyetlen várost sem külön, hanem általánosságban fogalmazzuk meg tapasztalatainkat.

A jelzőtáblák tekintetében ugyanazt tapasztalhattuk az egész országban, mint Vallettában, vagyis, hogy minden jelentősebb nevezetességhez a különféle jelzések segítségével könnyedén el lehetett jutni. Ha egy turistának mindezek ellenére kérdése akad, bárkit megkérdezhet az utcán – előfordult, hogy a turistát a keresett látványossághoz vezették a helyiek. A jelzőtáblákat minden esetben jól látható falfelületre vagy oszlopra helyezték, tartalmuk egyértelmű és érthető volt. A legtöbb esetben máltaiul és angolul lehetett a feliratokat olvasni, de sokszor más – főként európai – nyelven is feltüntették a szöveget.

A rendvédelmi szervekkel kapcsolatban elmondható, hogy más városokban csak elvétve fordultak elő járőrök. Turisztikai látványosságoknál – például múzeumokban – főként biztonsági őrök ügyeltek a rendre. Rendőröket főként valamilyen probléma esetén, intézkedés közben figyelhettünk meg, bár hozzá kell tenni, hogy nem volt egyetlen olyan alkalom sem, amikor nem tartózkodtak azon a helyszínen, ahol szükség lett volna a jelenlétükre. Minden városnak külön rendőrőrs van, így a kis távolságok miatt bármikor könnyen és gyorsan képesek bárhova megérkezni. A rendőrök mozgását megkönnyítik a modern Ford gépjárművek, melyekkel igen nagy sebességgel tudnak közlekedni a városokban és a városok között is. Attrakciót jelentő rendvédelmi szervvel terepkitatásaink során nem találkoztunk, illetve – ahogy korábban már említettük – a biztonsági kamerák jelenléte is csak kevés helyen volt megfigyelhető.

Amint korábban már utaltunk rá, egyetlen gyanús személyt sem észleltünk Vallettán kívül. Előfordultak utcai árusok és művészek, de ők a közrendet egyetlen alkalommal sem zavarták meg.

A turisták viselkedésével és magatartásával kapcsolatban az ország más területein sem tapasztaltunk különbséget a budapesti turistákhoz viszonyítva. A külföldi autókról pedig Valletta esetében már beszéltünk, Málta más területein is a helyzet ugyanaz.

A kínálati oldalon megfigyelt pozitívum, amely említést érdemel, hogy minden turisztikai tájékoztató ponton vagy irodában, illetve múzeumban és egyéb – a „Máltai Örökség” részét képező – helyszínen a prospektusok igen gazdag kínálatából válogathattak a turisták. Gyakorlatilag az említett helyek mindegyikén lehetett kapni térképeket és különféle tájékoztató füzeteket, tehát a külföldieknek nem kellett aggódniuk, ha például elhagyták térképüket. Ezek az apró „kiegészítő szolgáltatások” is a máltai turizmus vendég-centrikusságát jelzik.

5. Eredmények és következtetések

5.1. Budapesti vizsgálatokkal kapcsolatos eredmények és konzekvenciák

A statisztikai adatok elemzése, illetve budapesti terepkutatásaink részletes ismertetése után összefoglalnánk, hogy mire jutottunk vizsgálatainkkal.

A hazánkba érkező külföldiek száma 2001-2012 között alapvetően stagnált, de a következő két évre enyhe emelkedést prognosztizálhatunk. A hazánkba érkező külföldi állampolgárok ellen egyre kevesebb bűncselekményt követtek el ugyanebben az időszakban, így a 2013-as és a 2014-es évekre is gyenge csökkenés prognosztizálható. Vizsgálataink alátámasztották azt a feltételezést, mely szerint nincs statisztikailag igazolható kapcsolat a hazánkba érkező külföldiek és a külföldiek ellen elkövetett bűncselekmények száma között. Hangsúlyozzuk azonban, hogy az említett két változó speciális kapcsolatából adódóan ugyanakkor a külföldi látogatók száma nagymértékben meghatározza a külföldi sértettek számának alakulását is. Amennyiben az autokorrelációt figyelmen kívül hagyjuk, egyértelműen következtethetünk arra, hogy a külföldiek sérelmére elkövetett bűncselekmények számának változását egyéb tényezők befolyásolják. Ilyen faktor lehet a Büntető Törvénykönyv vagy egyéb jogszabály megváltozása, melynek következtében esetleg a rendőrök más módon kötelesek eljárni egyes esetekben, vagy egyszerűen csak bizonyos bűncselekmény-típusokat nem számítanak bele (vagy éppen beleszámítanak) a statisztikába. Előfordulhat az is, hogy az ország gazdasági átalakulásának folyamányaként – például regresszió esetén – az alsóbb társadalmi rétegek elszegényedése növekszik, és így többen lopással, csalással próbálnak meg plusz jövedelemhez jutni. Elképzelhető, hogy – az imént említett gazdasági visszaesés következtében – többen válnak alkalmi bűnelkövetőkké, vagyis előre nem tervezett módon, esetleg kényszerből lopnak a családjuk vagy saját maguk fenntartása érdekében.

Lehetséges, sőt, több mint valószínű, hogy Budapest bizonyos részein – például a VIII. kerületben – léteznek olyan szubkultúrák, melyek kifejezetten törvénybe ütköző tevékenységekből, például kimondottan külföldiek ellen irányuló lopásból, csalásból tartják fenn magukat. Az ilyen bűnbandák esetében a felnövekvő generáció száma is befolyásoló tényező lehet – több utód esetében nyilván több bűncselekményt tudnak elkövetni külföldiek sérelmére. Az imént említett tényezőknél fontos elmondani, hogy spekulatívak, vagyis csupán feltételezhető, hogy hatást gyakorolnak a külföldi állampolgárok sérelmére elkövetett bűncselekmények számának alakulására.

Budapest és a bűnözés kapcsolatáról elmondható, hogy a fővárosban 2006-óta – kisebb kilengésekkel ugyan, de – egyre több bűncselekményt követnek el. Mind az összes bűncselekmény, mind a vagyon elleni bűncselekmények 100.000 lakosra jutó gyakorisága alapján a legtöbb büntettet 2012-ben az V. kerületben követték el.

A külföldiek sérelmére a fővárosban leggyakrabban vagyon elleni bűncselekményeket követnek el – ezen belül is legtöbbször a lopás, a csalás, a sikkasztás, illetve a rongálás jelenik meg. Az idegenforgalom biztonságfaktorához leginkább köthető eredmény annak a felismerése, hogy a turisztikai szempontból rendkívül jelentős V. és XIV. kerületben követik el a legtöbb bűncselekményt külföldi állampolgárok sérelmére, ami azt bizonyítja, hogy a turisták a kiemelt idegenforgalmi helyszíneken fokozottabban vannak kitéve veszélynek Budapest más területeihez, kerületeihez képest. Ennek okát abban látjuk, hogy az említett kerületekben a turisták nagy számban, előre kiszámítható városrészekben jelennek meg, így az elkövetőknek nem nehéz megtalálniuk sebezhető áldozataikat. Itt említenénk meg, hogy az esetleges bűnszövetkezetek is minden bizonnyal ezekre a zsúfoltabb idegenforgalmi területekre és környezetükre összpontosítják figyelmüket. Az eredmény továbbá azt az állítást is igazolja álláspontunk szerint, hogy az idegenforgalom kialakulásával egy időben megjelenik a turisták ellen irányuló bűnözés. A két említett kerületben – a bűncselekmények struktúráját tekintve – elsődlegesen csalás, másodlagosan pedig lopás áldozatául esnek a külföldi állampolgárok, így minden bizonnyal a turisták ellen is leggyakrabban a csalás vétsége jelenik meg. A csalások egy részét feltételezhetően nem is a nyílt utcán, hanem a különféle éttermekben, bárokban, esetleg prostitúcióhoz köthető tevékenység kapcsán hajtják végre.

Végül megemlítenénk az I. kerületet, mely előnyös földrajzi fekvése miatt turizmusbiztonsági szempontból a vizsgált tényezők alapján biztonságosnak tekinthető, következésképpen a turisták ebben a kerületben kevésbé vannak kitéve a különféle veszélyeknek, tehát kisebb az esélye, hogy csalás vagy lopás áldozatául essenek.

Empirikus kutatásunk során is a szóban forgó V. és XIV. kerület legjelentősebb idegenforgalmi látványosságaira koncentráltunk, melynek eredményei a statisztikai adatok ismeretében új megvilágításba kerülnek. Budapesti terepkutatásainkat két fő helyszínen, a Kossuth Lajos téren, illetve a Hősök terén hajtottuk végre.

Kossuth téri megfigyeléseink igen tanulságosak voltak, hiszen megtudhattuk, hogy milyen a turizmusbiztonság több mint tökéletes megvalósulása – egy jól körülhatárolható, viszonylag kis (körülbelül 0,09 km²-es) területen. Gyakorlatilag az összes általunk vizsgált biztonságot garantáló tényező megjelenik, ami egy idegenforgalmi helyszín esetén lehetséges: a (készenléti) rendőrség, a közterület-felügyelet, az Országgyűlési Őrség, a Magyar Honvédség, illetve a számtalan biztonsági kamera. Korábbi kutatásunk során a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér esetében tapasztaltunk hasonló biztonsági szintet, bár ez a repülőtér speciális funkciójából adódik. Összességében a „Kevesebb néha több” elve a „nemzet főtere” esetében is igaz lehet, mivel – véleményünk szerint – túl sok rendőr koncentrálódik egy viszonylag kis területre, ahhoz képest, hogy egyéb rendvédelmi szervek is jelentős számban vannak jelen a helyszínen, a térfigyelő-kamerákat nem is említve. Az V. kerületben, tudomásunk szerint, nem kizárólag a Kossuth tér „Hot Spot” terület, következésképpen a kerület más idegenforgalmi helyszíneinek is hasonló figyelmet szentel a rendőrség. A Kossuth téren kívül mozgóőri szolgálat van a Váci utcában a Ferenciek terétől a Vörösmarty térig, ezen kívül frekventált területnek számít a történelmi belváros is, ahol folyamatos a járőrszolgálat. Mindezekből arra lehet következtetni egyrészt, hogy elsősorban nem a nyílt utcán valósítják meg a különféle bűncselekményeket, hanem például különféle bárokban, kávézókban és éttermekben – ez magyarázatot adna arra is, hogy miért magasabb a csalások száma a turisztikailag frekventált kerületekben, mint a többiben. Másrészt pedig előfordulhat, hogy – a Hősök terén megfigyelt módszerekkel – a bűnözők a rendőröket kijátszva hajtják végre bűntetteiket.

Ez utóbbi feltételezés ugyan, de alátámasztaná a hipotézist, mely szerint sok esetben bűnszövetkezetek hajtanak végre külföldiek ellen bűncselekményeket, illetve megmagyarázná, hogy a rendőri jelenlét mellett miért fordulhat elő, hogy aránylag sok bűncselekményt követnek el külföldiek sérelmére. Fontos hangsúlyozni, hogy a látható rendőri jelenlét az egyik legfontosabb tényezője a turizmus biztonságfaktorának, hisz a turisták szubjektív biztonságérzetének fenntartásához és a potenciális bűnözők elriasztásához nagyban hozzájárul, de – ahogy látható a statisztikák alapján – nem feltétlenül elégséges.

A Hősök tere esetében kutatásunk korántsem a turizmusbiztonság tökéletességére hívta fel a figyelmünket, sokkal inkább a hiányosságokra. Megbizonyosodhattunk ugyanis arról, hogy milyen, ha egy – a Kossuth térhez képest – nagyobb turisztikai terület biztonságát arányaiban kevesebb térfigyelő kamera, rendőr és egyéb rendvédelmi szerv garantálja. Figyelembe véve, hogy a Hősök terénél – ha magát a teret vesszük egy kör középpontjának – körülbelül 400 méteres sugarú körben több turisztikai vonzerő is található, megállapíthatjuk, hogy az általunk tapasztalt rendőri létszám kevés, főleg, ha azt vesszük alapul, hogy a Kossuth téren elegendő egy nagyjából 200 méteres sugarú körben mozogniuk a rendőröknek – ahogy a 17. és a 18. ábrán is látható (ld.: Melléklet). A Hősök terén egyértelműen megmutatkozott az a probléma, hogy a rendőri intézkedésekhez kapcsolódó szankciók sok esetben nem tartják vissza az elkövetőket a jogsértések megismétlésétől. Ezen kívül egyetlen közterület-felügyelő vagy polgárőr sem volt jelen a helyszínen, akik segíthették volna a rendőrség munkáját. A térfigyelő-kamerák száma is viszonylag kevésnek mondható a terület nagyságához képest, illetve a Kossuth téri viszonyok ismeretében. A gyalogos-átkelőhelyek és a jelzőlámpák hiánya is veszélyesnek mondható mind a turisták, mind a helyi lakosok számára. A statisztikák elemzésének eredménye fényében a fent említettek különösen kedvezőtlennek tekinthetők. A XIV. kerületben egyetlen nagyobb területre koncentrálódnak a turisztikai látványosságok (míg az V. kerületben ezek inkább elszórtan találhatóak), ennek ellenére ebben a kerületben követik el a legtöbb bűncselekményt külföldiek sérelmére, holott csak egy bizonyos terület megfigyelésére lenne szükség. Vizsgálataink alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy a kedvezőtlen számadatok egyértelműen a különféle biztonsági tényezők nem elégséges jelenlétére vezethetők vissza.

Ez azért jelent komoly gondot, mert feltehetően a turisták jelentős része ellátogat a Hősök terére, mint Budapest egyik legjellegzetesebb és legismertebb közterére. Meg kell említeni ugyanakkor, hogy a XIV. kerületben található két fontosabb sportlétesítmény is (a Puskás Ferenc Stadion és a Papp László Budapest Sportaréna), melyek alkalmanként nagyobb nemzetközi rendezvényeknek is otthont adnak, így az ott elkövetett bűncselekmények is megjelennek a statisztikákban.

5.2. A máltai kutatás eredményei és konzekvenciái

Röviden összefoglalnánk máltai kutatásunk eredményeit. A statisztikai adatokra most külön nem térnénk ki, bár egyetlen adatot mindenképpen érdemes újra kiemelni: 2013-ban a turisták közel egyharmada, nagyjából 500.000 turista már nem első alkalommal látogatott Máltára, ami álláspontunk szerint jól reprezentálja Málta idegenforgalmának vendég centrikusságát és egyben biztonságosságát is, bár ez az eredmény nem csak a turisztikai ágazatnak, hanem az összes máltai állampolgárnak is köszönhető.

Máltai tanulmányutunk során rendkívül értékes tapasztalatokat szerezhettünk a turizmusbiztonság témakörével kapcsolatban. Elsőként a példaértékű tájékoztatást emelnénk ki, mely nagyban hozzájárul a turisták szubjektív biztonságérzetének fenntartásához. Nem kizárólag a tájékoztató táblák, feliratok és jelzések, de a helyi lakosok és a rendőrség is óriási segítséget jelent a külföldiek informálásában, segítségével. Felismerhettük a rendőrség angolnyelv-ismeretének hasznosságát, ami elengedhetetlen a külföldiekkel történő kapcsolatfelvételhez, kommunikációhoz. Mindezek alapján megállapítható, hogy az angolul beszélő turisták a tájékozódás és információszerzés szempontjából teljesen biztonságban érezhetik magukat. Természetesen az angol nyelv anyanyelvi szintű ismerete óriási turisztikai versenyelőnyt jelent a kis szigetországnak bármely más európai országhoz képest.

Másik fontos tapasztalatunk a rendőrség pozitív attitűdjével kapcsolatos, amely nem csupán a vezetők elképzelései között szerepel, de a gyakorlatban is megvalósulni látszik.

A fegyvertelen, barátságos rendőrökhöz ugyanis nem csak a helyiek, de a külföldi látogatók is bátran fordultak kérdéseikkel, ugyanakkor, ha komolyabb beavatkozásra lett volna szükség, a rendőrség fegyvereseire is számítani lehetett. Kiemelnénk a rendőri járműállomány korszerűségét is, hiszen a modern gépjárműpark mellett egyértelműen előnyös városi környezetben olyan innovatív közlekedési eszközök használata, mint a „Segway”⁴. A rendőrség módszerei és technikái közül kiemelendő a „közösségi rendőrség”, melyre nagy hangsúlyt fektetnek. Mindenképpen példaértékű, hogy a különféle bűnmegelőzési stratégiákat az állampolgárok igényeihez igazodva alakítják ki, hiszen így a helyi lakosok problémái kerülnek a rendőrség figyelmének a középpontjába. A módszerek közül érdemes kiemelni a civil ruhás rendőrök prevencióképpen történő alkalmazását a turisztikai főszezonban.

Az egyetlen negatívum, amit kutatásunk során megfigyelhettünk, a közösségi közlekedés kiszámíthatatlansága volt, ami viszont nem jelentett nagy gondot, hiszen kevés utánajárással könnyen információhoz juthattak a turisták.

Következésképpen megállapítható tehát, hogy az említett vizsgálati szempontok alapján Málta turizmusbiztonsága példaértékű minden olyan ország számára, ahol a nemzetgazdaságban az idegenforgalom szerepe meghatározó, vagy meghatározó lehetne. Természetesen, tökéletes nem lehet a turizmusbiztonság egyetlen országban sem, de minden lehetségest megtesznek Máltán azért, hogy a lehető legbiztonságosabb környezetben érezzék magukat a turisták. A biztonságos légkör megteremtésének jótékony hatásai ugyanakkor megmutatkoznak a számadatokban is, hiszen nyilvánvalóan nem térne vissza egyetlen turista sem abba az országba, ahol nem érezte magát biztonságban. Mindezek mellett a megkérdezett látogatók egy része Málta kapcsán a „biztonság” kifejezésre asszociált.

⁴ A „Segway” egy olyan kétkerekű elektromos jármű, amely egy ember szállítására alkalmas, és amelyet az egyensúly változtatásával lehet irányítani

5.3. A máltai és a budapesti eredmények összehasonlítása

A budapesti és máltai vizsgálódásainkat követő értékelések során a vizsgált szempontokban több ponton is jelentős különbségeket véltünk felfedezni. Ezeket az eltéréseket legfőképpen a turisták tájékozódását segítő jelzésekkel, a gyanús személyekkel, illetve a rendőrséggel kapcsolatban állapítottuk meg.

Alapvető különbség Budapest és Valletta között, hogy a máltai fővárosban egyértelmű jelzések vezetnek a turistákat a különféle nevezetességekhez, ezen kívül bizonyos helyeken térképek jelzik a látványosságok elhelyezkedését, és a turista aktuális pozícióját, ami nem csak Vallettára, de az egész szigetországra jellemző. Budapesten például, a Hősök terénél szinte egyáltalán nem találhatók ilyen eligazító táblák, vagy ha mégis, akkor jelzésük nem egyértelmű. A Kossuth tér ebből a szempontból már sokkal korszerűbbnek tekinthető, hiszen ott már több jelzés segíti a turistákat. Emellett Máltán nagy segítséget jelent a külföldieknek, hogy majdnem minden turisztikai látványosságnál be lehetett szerezni ingyenes térképeket, prospektusokat és egyéb tájékoztató füzeteket, sőt, előfordult, hogy a főváros térképét osztogatták Valletta utcáin. Hazánkban ehhez hasonlót nem tapasztaltunk.

Máltai vizsgálódásaink során arra a következtetésre jutottunk, hogy óriási jelentőséggel bír a rendőrök idegennyelv-ismerete. A BRFK kiemelt főreferense arról tájékoztató interjúnk során, hogy 2010 előtt diáktolmácsok segítették a rendőrség munkáját, ám ettől az évtől kezdődően forrásmegvonások miatt erre nincs lehetőségük. A középiskolás diákok számára bevezetett kötelező közösségi szolgálat kapcsán szeretné elérni a BRFK, hogy legalább középiskolás diákok segíthessék a munkájukat, de ezzel a lehetőséggel kapcsolatban még folynak a tárgyalások. Itt említenénk meg a rendőrség felszereltségével, járműveivel kapcsolatban tapasztaltakat.

Igen hasznosnak bizonyultak városi környezetben a Segwayek, amelyek természetesen helyettesíthetőek más elektromos közlekedési eszközzel is, előnyük azonban több tekintetben is megmutatkozik más járműhöz képest: működésük környezetbarát, fürgék (25-30 km/h-ra is fel tudnak gyorsulni), képesek a gyors irányváltoztatásra, valamint a rendőröket fizikailag kímélik járőrözés közben. A rendőrök fegyvertelensége Máltán a lakosság és a rendőrség közötti jó viszony egyik következménye és jele, valamint azt is mutatja, hogy a rend fenntartása fegyver nélkül is lehetséges. A rendfenntartás és bűnmegelőzés módszereiben alapvető különbségeket nem tapasztaltunk, hisz Budapest esetében is jelentős szerepe van a közösségi rendőrségnek, illetve a BRFK-nál is a legfontosabbnak a bűnmegelőzést tartják, és ezen kívül Budapesten is alkalmaznak esetenként civil ruhás rendőröket.

Végül a gyanús személyekkel kapcsolatban állapíthatunk meg jelentős különbségeket. Igaz, hogy például a Kossuth Lajos téren nem, de a környező utcákban már annál inkább lehetett találkozni gyanús emberekkel. Ezzel szemben Máltán, az egyetlen hajléktalan külsejű férfit leszámítva nem találkoztunk más gyanús személlyel, annak ellenére, hogy a rendőrség Máltán sem tud mindenhol jelen lenni.

Összegzésképpen megállapítható, hogy Málta idegenforgalma alapvetően biztonságosnak tekinthető, ami leginkább a társadalom vendégcentrikusságának köszönhető. Nyilvánvalóan ez Málta társadalmi és kulturális fejlődésének és fejlettségnek tudható be elsősorban, továbbá annak, hogy az emberek felismerik: a turisták munkát, jövedelmet és megélhetést biztosítanak az ország lakosai számára, így nem szabad megkárosítani őket. Ez utóbbi olyan tényező, vagy inkább adottság, melyen nem lehetséges változtatni, tehát Magyarországon, és ezen belül Budapesten sem lehet a társadalmi attitűdöt átalakítani. A turizmusbiztonság bizonyos összetevői azonban belátható időn belül is megváltoztathatóak, ilyen például a turisták megfelelő módon történő informálása, vagy a rendőrség idegennyelv-ismerete.

6. Javaslatok

Vizsgálataink alapján olyan javaslatokat igyekszünk tenni, melyek segítségével a budapesti turizmus biztonságfaktorában észlelt tökéletlenségek kijavíthatóak lennének.

Az egyik legfontosabb és – véleményünk szerint – legalapvetőbb változtatást a tájékoztatás területén kellene eszközölni. Terepkutatásaink egyértelműen rávilágítottak arra, hogy a Budapestre látogató külföldi turisták nem juthatnak hozzá a szükséges turisztikai, illetve turizmusbiztonsággal kapcsolatos információkhoz. Érdeemes lenne a kiemelt turisztikai helyszíneken könnyen értelmezhető térképeket kihelyezni a környék legfőbb látványosságainak és biztonsági tudnivalóinak feltűntetésével – például a 10. ábrán látható módon. Javasolt lenne továbbá a legjelentősebb nevezetességek megközelítését segíteni jól látható és könnyen értelmezhető irányjelző táblák telepítésével a környező utcákban. Ez utóbbi fejlesztések megvalósítását a vizsgálatunkba bevont kerületek, tehát az V. és a XIV. kerület önkormányzatainak javasolhatjuk elsődlegesen, mivel tapasztalatokat csupán ezekben a kerületekben szereztünk, de természetesen az idegenforgalmi szempontból jelentős I. kerület turisztikailag kiemelt területein is ajánlott a helyi önkormányzatnak a fejlesztéseket végrehajtani – amennyiben releváns –, hiszen ide is sok turista látogat – legfőképpen a Budai vár miatt.

Az információátadást segítené továbbá, ha a nagyobb közlekedési csomópontokon – Széll Kálmán tér, Nyugati tér, Oktogon, Hősök tere – a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) információs központokat tartana fenn legalább a turisztikai főszezonban, hasonlóan a Deák Ferenc téri, illetve a Keleti pályaudvarnál található ügyfélközponthoz. Terepkutatásaink során ugyanis azt tapasztaltuk, hogy a turisták igénylik a személyes kontaktust, hiszen előfordulhat, hogy valamilyen kérdésükre nem kapnak választ a különféle tájékoztató táblák alapján sem. Természetesen ez akkor nyerne értelmet, ha legalább angol nyelven kommunikálni tudó, megfelelő helyismerettel rendelkező, vendégcentrikus munkatársakat alkalmazna a BKK.

További javaslatunk a tájékoztatással kapcsolatosan, hogy a Magyar Turizmus Zrt. külön kiadványokat, szóróanyagot készítsen legalább a nyári főszezonra, melyben az alapvető turisztikai információk és térképek mellett feltűntetik telefonszámokkal és egyéb elérhetőségekkel, hogy milyen szervhez lehet segítségért fordulni egyes problémák felmerülése esetén. Ezeket a szóróanyagokat fontos lenne a legjelentősebb turisztikai helyszíneken teríteni, és a múzeumokban, illetve egyéb gyakran látogatott helyeken kihelyezni, hogy minél több turistához eljussanak az információk. A terítést végezhetnék legalább angolul tudó, és helyismerettel rendelkező turizmus-vendéglátás szakos egyetemi hallgatók, de akár szakközépiskolás diákok is, akik így gyakorlathoz jutnának a vendégekkel történő kommunikáció terén. Ezen kívül érdemes lenne – legalább a nyári főszezonban – az összes Budapesti kereskedelmi szálláshelyen a vendégek részére budapesti térképet, esetleg egy általános tájékoztató prospektust átadni, melyen fel lehetne tűntetni a különféle telefonszámokat, amelyeket baj esetén hívhatnak a turisták. Fontosnak tartjuk, hogy a biztonságról szóló információk mellékesen jelenjenek meg a prospektusokon, hiszen a cél nem a félelemkeltés, hanem a tájékoztatás.

Álláspontunk szerint, rendkívül hasznos lenne egy olyan okostelefonos applikáció kifejlesztése, melynek segítségével – hasonlóan a „Balaton Help” alkalmazáshoz – bárki néhány gombnyomással segítséget kérhetne Budapest egész területén. A rendszer nyelvét a turista maga választhatná ki több nyelv közül, ezen kívül könnyen kezelhető felülettel rendelkezne annak érdekében, hogy a turista vészhelyzet esetén minél gyorsabban segítséget hívhasson, és ne kelljen gondolkoznia a különféle telefonszámokon. A mai technológiai fejlettség azt is lehetővé tenné, hogy – szintén a „Balaton Help” applikációhoz hasonlóan – a segélykérő központban lássák a bajbajutott személy telefonjának pontos pozícióját (a koordinátákat), így sokkal gyorsabban a helyszínre érhetne a segítség. Ez azért jelentene óriási előrelépést, mert a turistának nem kellene egy amúgy is feszült helyzetben elmagyaráznia angolul, hogy pontosan hol és mi történt, valamint bűnesetekben nagyobb lenne az esélye annak, hogy az elkövetőket elfogják, és az értékeket visszaadják a tulajdonosuknak. Ezen kívül olyan plusz információkról is olvashatnának a felhasználók, mint például arról, hogy hol találhatóak turisztikai információs központok, esetleg rendőrkapitányságok. A felhasználói felületen néhány gombnyomással ki lehetne választani a probléma típusát (például, hogy bűneset történt, valaki rosszul lett stb.).

Nyilvánvalóan ennek az applikációnak a kifejlesztésére és létrehozására nem kevés időt és pénzt kellene szánni, mivel a technológiai háttér biztosítása, illetve a különféle szervek (rendőrség, mentőszolgálat stb.) szakmai beleegyezése is szükséges lenne a bevezetéshez.

A tájékoztatással kapcsolatosan fontosnak tartanánk, hogy azok a rendőrök, akik kiemelt turisztikai területen teljesítenek szolgálatot, legalább angolul tudjanak kommunikálni a turistákkal, akik – tapasztalataink szerint – bizalommal fordulnak az egyenruhásokhoz kérdéseikkel. Javasolnánk tehát, hogy a Fővárosi Közgyűlés biztosítson anyagi forrásokat meghatározott számú rendőr angolnyelv-oktatására, hiszen elég csupán a turisztikai helyszíneken szolgáló rendőröket nyelvi képzésben részesíteni.

Ahogy arra dolgozatunkban már több helyen is utaltunk, a turizmusbiztonság egyik legfontosabb eleme a látható rendőri jelenlét. Terepkutatásaink során azonban a rendőri jelenlét aránytalanságát észleltük: a Kossuth Lajos tér esetében indokolatlanul sok, a Hősök tere esetében pedig túlzottan kevés rendőr ügyelt a rendre. A külföldiekkel kapcsolatos bűnügyi statisztikák kerületenkénti megoszlása is egyértelműen arra utal, hogy az V. kerület esetében nem elegendő egyedül a Kossuth térre koncentrálni, a XIV. kerületben pedig több rendőrrre van szükség az idegenforgalom szempontjából fontos területeken. Mindezek alapján javasoljuk a BRFK-nak, hogy a XIV. kerületben a Hősök terén és annak nagyjából 400 méteres körzetében nagyobb létszámban állítson szolgálatba rendőröket a turisztikai főszezonban, akik egyszerre több területrészt is képesek szemmel tartani. Ajánlatos lenne ezenfelül egyenruhás polgárőröknek, esetleg közterület-felügyelőknek a Múcsarnok és az Ajtósi Dürer sor között húzódó gépkocsi parkoló folyamatos szemmel tartása a nagyszámú külföldi autó, illetve a kevés biztonsági kamera miatt, ugyanis az egyenruha már önmagában riasztó lehet a potenciális bűnelkövetők számára. Ezek alapján javasoljuk, hogy a Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság munkatársai, illetve a Zuglói Polgárőr és Önkéntes Tűzoltó Egyesület polgárőrei az említett területen a turisztikai főszezonban, a nappali órákban folyamatosan járőrözzenek, így biztosítva a parkoló autók épségét. Az V. kerület esetében pedig véleményünk szerint indokolt lenne a Kossuth térről a rendőrök egy részét átcsoportosítani, és a környező utcákra, illetve más kerületrészekre – például a Váci utca és a Vörösmarty tér környékére – nagyobb hangsúlyt fektetni, így csökkenthető lenne a külföldiek sérelmére elkövetett bűncselekmények száma.

Javasolnánk továbbá, hogy a turisztikai főszezonban – megelőzés képpen – bizonyos időszakokban civil ruhás rendőrök is megjelenjenek az említett idegenforgalmi helyszíneken, így kiküszöbölhető lenne, hogy a járőrök vagy mozgóőrök távozása után a bűnözők vagy egyéb jogsértő személyek folytassák tevékenységüket. Álláspontunk szerint, ezzel a módszerrel sokkal hatékonyabban fel lehetne fedni a tettesek kilétét, és a későbbiekben eredményesebb megelőző munkát végezhetne a rendőrség a bűnelkövetők technikáinak, trükkjeinek pontosabb ismeretében.

Komoly problémát jelent meglátásunk szerint, hogy a rendőrségi intézkedéshez kapcsolódó eljárás során kirótt büntetéseknek nincs megfelelő mértékű visszatartó erejük. Ezzel a problémával kapcsolatban a megoldást abban látjuk, hogy a helyi önkormányzatoknak – főként az V. és a XIV. kerületi önkormányzatnak – rendelet formájában komolyabb szankciókat kellene bevezetniük a kiemelt turisztikai helyszíneken illetéktelenül tartózkodó hajléktalanokkal szemben. Mindenekelőtt természetesen az önkormányzatoknak szükséges lenne biztosítaniuk megfelelő számú szálláshelyet a hajléktalanok számára, ezután lehetne csak az adott területen történő életvitelszerű tartózkodásukat megtiltani. Az árusokkal szemben pedig vagy komolyabb szankciókat (például pénzbüntetést, elzárást, közérdekű munkát) kellene bevezetni szintén önkormányzati rendelet formájában, vagy egyáltalán nem kellene büntetni a tevékenységüket, sőt, akár engedélyezni is lehetne, hogy bizonyos területeken árusíthassák termékeiket, így azok a turisták, akik nem szeretnének vásárolni, egyszerűen elkerülhetik a kereskedőket.

Kifejezetten a Hősök terével és környékével kapcsolatos észrevételünk, hogy a turisták magát a teret nem tudják megfelelően biztonságosan megközelíteni. Éppen ezért javasolnánk a XIV. kerületi önkormányzatnak, hogy a Hősök terén a Millenniumi Emlékmű megközelítését jelzőlámpával ellátott gyalogos átkelőhelyekkel biztosítsa, ugyanis ennek hiányában a gyalogosok közlekedése nem tekinthető teljesen biztonságosnak, mivel sok esetben a turisták saját hazájuk szokásaiból kiindulva azt feltételezik, hogy Budapesten is szabálykövetőek az autósok.

A külföldiek sérelmére Budapesten elkövetett bűncselekmények kerületenkénti megoszlása, illetve a bűncselekmények struktúrája alapján javasoljuk, hogy a BRFK kiemelt figyelmet fordítson a nyári főszezonban a következő területekre a XIV. kerületben: Hősök tere (a Szépművészeti Múzeum és a Múcsarnok közvetlen környezetét is ideértve), a Széchenyi Gyógyfürdő és környéke, valamint a Kós Károly sétány a Vajdahunyd vár vonaláig. Mindenképpen ajánlatos lenne az V. és a XIV. kerületben az éttermeket, bárókat és szórakozóhelyeket a nyári főszezonban gyakran ellenőrizni, hiszen ezeken a helyeken könnyedén eshetnek csalás áldozatául a külföldi vendégek.

Végül javasolnánk egy szélesebb körű kutatást Budapest közbiztonsági helyzetéről, melynek egyik fő eleme a turizmusbiztonság lehetne. Kutatásaink ugyanis arra hívták fel a figyelmünket, hogy a statisztikai adatok megfelelő elemzésével, tapasztalati úton szerzett információk alapján, kis változtatásokkal sokat tudnánk javítani fővárosunk turizmusbiztonsági, és akár közbiztonsági helyzetén is.

7. Összegzés

Kutatásunk során több problémára is rávilágítottunk Budapest turizmusbiztonságával kapcsolatban, a legnagyobb gondot azonban abban látjuk, hogy a hazánkba érkező külföldi látogatók – ezen belül is a turisták – biztonságának a garantálása még mindig nem elég hangsúlyos, holott ismeretes, hogy óriási bevételt jelent a magyar gazdaság számára a külföldiek itt-tartózkodása. Komoly problémát jelent továbbá a helytelen társadalmi attitűd – a vendégcentrikusság hiánya, illetve, hogy a turisták egy része lopás és csalás áldozata lesz Budapesten –, de ezt nem lehetséges könnyen befolyásolni, a társadalomnak magának kell egy bizonyos érettségi szintre elérnie ahhoz, hogy felismerje a turisták és a turizmus fontosságát.

Magyarország esetében nem beszélhetünk háborús helyzetről, súlyos egészségügyi problémáról, komolyabb társadalmi gondokról, amelyek nagyban befolyásolnák a beutazó turizmust, de dolgozatunkban több olyan biztonsági tényezőt is felsorakoztattunk, melyek hosszútávon a nemzetközi turizmus gyarapodásának gátat szabhatnak. Ez annyit jelent, hogy az említett tényezők jelenleg veszélyt jelentenek az idegenforgalmi ágazatra nézve, azonban az előző fejezetben javasolt fejlesztések végrehajtásával már a hazai turizmus erősségeivé nőhetik ki magukat, csak úgy, mint Málta esetében. Magyarország ugyanis nem engedheti meg makrogazdasági szempontból, hogy kisebb problémák útját állják az egyik legjelentősebb nemzetgazdasági ág, az idegenforgalom fejlődésének. Hazánk rendkívül sokat profitálhat a turizmusból, ha az eddigi stagnálás után lassan, de biztosan növekedni kezd a Magyarországra – ezen belül is főként Budapestre – látogató külföldiek száma. A változtatásokhoz nincs szükség komoly beruházásokra és nagy előkészületekre – kevés odafigyeléssel az összes turizmusbiztonsággal kapcsolatos probléma megoldható. Ehhez azonban szükség van arra, hogy a turizmusbiztonság problematikáját a rendvédelmi szervek, a turisztikai vállalatok (ezen belül is legfőképpen a Magyar Turizmus Zrt.) és törvényalkotói szinten elsősorban az önkormányzatok kellő hangsúllyal kezeljék. Nem szabad elfelejteni, hogy ezek a jelentéktelennek tűnő problémák még csak veszélyt jelentenek, de ha nem figyelünk oda rájuk, akár a budapesti idegenforgalom gyengeségévé is válhatnak, ami versenyhátrányt jelentene a környező országok városaihoz – elsősorban Bécshez és Prágához – képest.

Szeretnénk hangsúlyozni, hogy Budapest turizmusbiztonsági helyzetének teljes feltárásához érdemes lenne további elemeket is megvizsgálni, így például a közlekedés biztonságát (tömegközlekedés, közúti közlekedés), a szállodák és egyéb kereskedelmi szálláshelyek biztonságát, valamint a kiemelt turisztikai területek közelében lévő vendéglátóhelyek biztonságát (megbízhatóság, élelmiszerbiztonság). Továbbá ajánlatos figyelembe venni a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér biztonsági helyzetét is, amelyről Horváth (2013) tanulmányában lehet bővebben olvasni.

Zárásképpen újra kiemelnénk, amit a Máltán élők fogalmaztak meg turizmushoz fűződő viszonyukról: *„ha a turistákat segítjük, hozzájárulunk gazdaságunk fellendüléséhez, ha pedig ártunk a turistáknak, a saját gazdaságunkban teszünk kárt.”*

8. Köszönetnyilvánítás

Mindenekelőtt köszönettel tartozom mentoromnak és témavezetőmnek, aki tanulmányom megírására biztatott, és kutatásom során mindenben támogatott.

Köszönöm Prof. Dr. Sallai Jánosnak, a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kara tudományos és nemzetközi dékánhelyettesének a segítségét, értékes tanácsait.

Köszönet illeti Dr. univ. Kiss Ritát (nemzetközi referens – CEPOL National Research and Science Correspondent for Hungary), Kenneth Haber-t (Senior Inspector, OiC Planning, Malta Police Force) és Mario Spiteri-t (Assistant Commissioner of Police, Malta Police Force), akik nélkül máltai tanulmányutam nem valósulhatott volna meg.

Ezúton szeretném megköszönni a Budapesti Rendőr-főkapitányság Rendészeti Koordinációs Osztálya kiemelt főreferensének a segítségét, továbbá az Országos Rendőr-főkapitányságnak statisztikai adatszolgáltatásban nyújtott segítségét.

9. Irodalomjegyzék

Figyelő Online. 2013. *figyelo.hu. figyelo.hu.* [Online] 2013. 07 11. [Hivatkozva: 2014. 08 04.] URL: <http://figyelo.hu/cikkek/ettol-pezsdukt-fel-a-belfoldi-turizmus>. ISSN 0015-086X.

Horváth D. 2013. Magyarország helyzete turizmusbiztonsági szempontból. Gödöllő: Szent István Egyetemi Kiadó. 63 p.

Jacobs, D. L. 2014. Forbes.com. *www.forbes.com.* [Online] 2014. 07. 31. [Hivatkozva: 2014. 09. 20.] URL: <http://www.forbes.com/sites/deborahljacobs/2014/07/31/the-20-most-popular-cities-in-the-world-to-visit-in-2014/>.

Kobolka I. és Sallai J. 2008. Budapest kriminálgeográfiája 1960-1985 között. *Szakmai Szemle*, 2008. 3. szám. pp. 89-105. ISSN: 1785-1181.

KSH. 2011. *Jelentés a turizmus 2010. évi teljesítményéről.* Budapest: Központi Statisztikai Hivatal. 165 p.

KSH. 2013. *Jelentés a turizmus 2012. évi teljesítményéről.* Szabó P. főoszt.vez. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal. 27 p.

KSH. 2014. *Jelentés a turizmus 2013. évi teljesítményéről.* Budapest: Központi Statisztikai Hivatal. 23 p.

Legfőbb Ügyészség. 2011. *A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon.* Budapest: Legfőbb Ügyészség, Számítástechnika-alkalmazási és Információs Főosztály, 74 p. ISSN 1418-7493.

Legfőbb Ügyészség. 2011. *Tájékoztató a bűnözésről.* Budapest: Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztály – Legfőbb Ügyészség Számítástechnika-alkalmazási és Információs Főosztály, 101 p. ISSN 1217-0046.

Legfőbb Ügyészség. 2012. *Tájékoztató a 2011. évi bűnözésről.* Budapest: Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztály, Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály, 132 p. ISSN 1217-0046.

Legfőbb Ügyészség. 2013. *A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon a 2011-2012. években.* Budapest: Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály, 62 p. ISSN 1418-7493.

Legfőbb Ügyészség. 2013. *Tájékoztató a 2012. évi bűnözésről.* Budapest: Belügyminisztérium Koordinációs és Statisztikai Osztály – Legfőbb Ügyészség Informatikai Főosztály, 96 p. ISSN 1217-0046.

Magyar Turizmus Zrt. 2014. turizmus.com. *turizmus.com.* [Online] 2014. 08. 01. [Hivatkozva: 2014. 08. 04.] URL: <http://turizmus.com/fokusz/megjelent-a-turizmus-magyarorszagon-2013-cimu-kiadvany-1123930>.

Malta Tourism Authority. 2014. *Tourism in Malta.* Valletta: Malta Tourism Authority's Research Unit. 16 p.

Michalkó G. 1996. A nemzetközi turizmus bűnözésföldrajzi aspektusai Budapesten. *Belügyi Szemle.* 1996. 11. sz. pp. 12-30. ISSN: 1218-8956.

Michalkó G. 2004. A határ menti bűncselekmények turizmusföldrajzi aspektusai Magyarországon. In: Hautzinger Z. *Pécsi határőr tudományos közlemények.* III. kötet. Tanulmányok a „Magyar határellenőrzés – európai biztonság” című tudományos konferenciáról. Pécs. pp. 189-200. ISSN 1589-1674.

MTI. 2009. www.origo.hu. *www.origo.hu.* [Online] 2009. 10. 05. [Hivatkozva: 2014. 08. 04.] URL: <http://www.origo.hu/utazas/20091005-turizmus-idegenforgalom-gazdasagi-valsag-h1n1.html>.

Pölöskey L. 1990. Pontosan mutatják-e a statisztikai adatok a bűnözés helyzetét? In: Heffenträger József. *Belügyi Szemle,* 9. pp. 14-22. ISSN: 0133-6738.

UNWTO. 1999. *Global Code of Ethics for Tourism.* Santiago, Chile: United Nations World Tourism Organization. 8 p.

Walmsley, D. J. [et al.] 1981. *Tourism and crime: An Australian perspective*. New England, Armidale: University of New England, 132 p.

Wilks, J. és Page, S. J. 2003. *Managing Tourist Health and Safety in the New Milleneum*. United Kingdom: Elsevier Science Ltd., 2003. 247 p. ISBN: 0-08-044000-2.

10. Ábrajegyzék

1. ábra: A Budapesten elkövetett bűncselekmények számának változása 2006-2012 között (Legfőbb Ügyészség tájékoztató a 2010. és 2012. évi bűnözésről alapján saját szerkesztés, 2014.).....	12
2. ábra: Vagyon elleni bűncselekmények 100.000 lakosra jutó gyakorisága a főváros kerületeiben 2012-ben – piros színnel kiemelve az öt legveszélyeztetettebb kerületet (Legfőbb Ügyészség tájékoztató a 2012. évi bűnözésről alapján saját szerkesztés, 2014.).....	14
3. ábra Rendőri eljárásban regisztrált külföldi állampolgárok sérelmére elkövetett bűncselekmények száma Budapest kerületeiben 2013-ban – piros színnel kiemelve a három legveszélyeztetettebb kerületet, zölddel jelölve a turisztikai szempontból jelentős I. kerületet (ORFK tájékoztatása alapján saját szerkesztés, 2014.)	15
4. ábra A külföldi állampolgárok sérelmére leggyakrabban elkövetett bűncselekmény-típusok az V. kerületben 2013-ban (ORFK tájékoztatása alapján saját szerkesztés, 2014.)....	16
5. ábra A külföldi állampolgárok sérelmére leggyakrabban elkövetett bűncselekmény-típusok a XIV. kerületben 2013-ban (ORFK tájékoztatása alapján saját szerkesztés, 2014.) .	17
6. ábra Külföldi állampolgárságú sértettek száma Magyarországon 2009-2012 között (Legfőbb Ügyészség A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon a 2009-2010-es, és a 2011-2012-es években alapján saját szerkesztés, 2014.)	20
7. ábra Külföldi látogatók számának változása 2001-2012 között, és az analitikus trendegyenlet (KSH turisztikai statisztikai évkönyvek alapján saját szerkesztés, 2014.)	21
8. ábra Külföldi sértettek számának változása 2001-2012 között, és az analitikus trendegyenlet (Legfőbb Ügyészség A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon a 2009-2010-es, és a 2011-2012-es években alapján saját szerkesztés, 2014.)	22

9. ábra A külföldi látogatók és a sértettek száma Magyarországon 2001-2012 között (Legfőbb Ügyészség A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon a 2009-2010-es, és a 2011-2012-es években, valamint a KSH turisztikai statisztikai évkönyvek alapján saját szerkesztés, 2014.).....	25
10. ábra Tájékoztató tábla a Kossuth Lajos téren (Ábra forrása: Saját forrás).....	75
11. ábra A Készenléti Rendőrség munkatársai az őrségváltáskor összegyűlt tömeget figyelik (Ábra forrása: Saját forrás)	75
12. ábra Biztonsági kamerák a Parlament nyugati oldalán (Ábra forrása: Saját forrás)	75
13. ábra Tipikus városnéző turista, aki a Kossuth Lajos téren két készülékkel is fényképezi a látnivalókat (Ábra forrása: Saját forrás)	76
14. ábra Hajléktalanok a Hősök terén, a Szépművészeti Múzeum előtti füves területen (Ábra forrása: Saját forrás).....	76
15. ábra Hajléktalanok igazoltatása a Hősök terén (Ábra forrása: Saját forrás)	76
16. ábra Illetéktelenül kereskedő árusok a Hősök terén (Ábra forrása: Saját forrás)...	77
17. ábra Térkép a Hősök teréről (Ábra forrása: https://goo.gl/maps/IS2Nb)	77
18. ábra Térkép a Kossuth térről (Ábra forrása: https://goo.gl/maps/FC5eD)	77
19. ábra Szavak, amikre a turisták asszociálnak a máltai szigetekről (Ábra forrása: Malta Tourism Authority, 2014)	78
1. táblázat A külföldiek sérelmére leggyakrabban elkövetett bűncselekmények típusai 2007-2012 között (Táblázat forrása: Saját forrás).....	78

11. Melléklet

11.1. Mellékelt számítások

1. Trendszaítás a külföldi látogatók idősorára vonatkozóan

	y_i				
	Külföldi látogatók száma (e fő)	$\hat{y}$	$(y_i - \hat{y})^2$	Relatív változás (%)	
1 2001.	30679	33682,71	9022273,76		
2 2002.	31739	33731,42	3969737,46	103%	
3 2003.	31412	33780,13	5608039,7	99%	
4 2004.	33934	33828,84	11058,6256	108%	
5 2005.	36173	33877,55	5269090,7	107%	
6 2006.	38318	33926,26	19287380,2	106%	
7 2007.	39379	33974,97	29203540,2	103%	
8 2008.	39554	34023,68	30584439,3	100%	
9 2009.	31565	34072,39	6287004,61	80%	
10 2010.	30394	34121,1	13891274,4	96%	
11 2011.	31054	34169,81	9708271,96	102%	
12 2012.	33212	34218,52	1013082,51	107%	
2013.	33556		133855194	101%	
2014.	33904		dátl=	101%	
Átlag:	33951		dátl=	230,27	
				Évente átlagosan 230,27 e fővel nő a külföldi látogatók száma.	

r=	0,045								
Se=	3658,62	2013.		2014.		dátl2=	101%		
Se%=	10,78	33556 fő a relatív átlazásból.		33903,97 fő a relatív változásból.		dátl2=	239,75		
		34267,23 fő a trendfüggvény alapján.		34315,94 fő a trendfüggvény alapján.					

2. Trends számítás a külföldi sértettek idősorára vonatkozóan

		Külföldi sértettek száma (y _i)	$\hat{y}$	$(y_i - \hat{y})^2$	Relatív változás %	Abszolút változás (fő)		
1	2001.	11589	9436,92	4631448,326	—	—		
2	2002.	9309	9181,94	16144,2436	80%	-2280		
3	2003.	8612	8926,96	99199,8016	93%	-697		
4	2004.	7914	8671,98	574533,6804	92%	-698		
5	2005.	8181	8417	55696	103%	267		
6	2006.	7292	8162,02	756934,8004	89%	-889		
7	2007.	7245	7907,04	438296,9616	99%	-47		
8	2008.	7390	7652,06	68675,4436	102%	145		
9	2009.	5114	7397,08	5212454,286	69%	-2276		
10	2010.	7793	7142,1	423670,81	152%	2679		
11	2011.	7623	6887,12	541519,3744	98%	-170		
12	2012.	8353	6632,14	2961359,14	110%	730		
Prognózis	2013.	8108,02151		15779932,87	99%			
	2014.	7870,228		dátlag=	98,87%		dátlag2=	98,871%
	Átlag:	8034,58		dátlag=	-294,18		dátlag2=	-290,082
Évente átlagosan 294,18 fővel csökken a külföldi sértettek száma.								

r=	0,61	2013.	2014.
Se=	1256,18	8108,02151 fő a relatív átlazásból.	7870,228 fő a relatív változásból.
Se%=	15,63	6377 fő a trendfüggvény segítségével.	6122 a trendfüggvény segítségével.

r= az idő és a külföldi sértettek számának alakulása közötti kapcsolat szorossága

$$r = \sqrt{r^2}$$

S_e= a függvényillesztés hibája

$$\text{Számítása: } S_e = \sqrt{\sum (y_i - \bar{y}_i) / n}$$

S_e%= a függvényillesztés relatív hibája

$$S_e \% = (S_e / \bar{y}) * 100$$

3. A külföldi látogatók és a külföldi sértettek számának változása közötti kapcsolata

xi	yi				
Külföldi látogatók száma (e fő)	Külföldi sértettek száma	$x_i - \bar{X}$	$(x_i - \bar{X})^2$	$y_i - \bar{y}$	
30679	11589	-3272	10706529,34	3554	
31739	9309	-2212	4893312,674	1274	
31412	8612	-2539	6446944,174	577	
33934	7914	-17	291,8402778	-121	
36173	8181	2222	4936913,674	146	
38318	7292	4367	19069961,17	-743	
39379	7245	5428	29462279,34	-790	
39554	7390	5603	31392675,17	-645	
31565	5114	-2386	5693393,674	-2921	
30394	7793	-3557	12652841,84	-242	
31054	7623	-2897	8393091,84	-412	
33212	8353	-739	546244,1736	318	
Átlag:	33951	8035	0	134194479	0
Darab	13	13			

$(y_i - \bar{y})^2$	$(x_i - \bar{X}) * (y_i - \bar{y})$	Függvényillesztésének abszolút hibája		
12633877,84	-11630347,53	$\hat{y}$	$y_i - \hat{y}$	$(y_i - \hat{y})^2$
1624137,84	-2819115,868	385763659	-385752070	1,48805E+17
333410,0069	-1466109,035	399092304	-399082995	1,59267E+17
14540,34028	2059,965278	394980543	-394971931	1,56003E+17
21437,84028	325325,6319	426692657	-426684743	1,8206E+17
551430,0069	-3242799,535	454846274	-454838093	2,06878E+17
623441,8403	-4285792,535	481817918	-481810626	2,32141E+17
415487,6736	-3611546,701	495159136	-495151891	2,45175E+17
8529807,007	6968755,215	497359620	-497352230	2,47359E+17
58362,50694	859332,0486	396904394	-396899280	1,57529E+17
169400,8403	1192391,215	382180015	-382172222	1,46056E+17
101389,1736	-235336,4514	390478982	-390471359	1,52468E+17
		417614090	-417605737	1,74395E+17
25076723	-17943184			2,20814E+18

			r=	-0,309312012		
			A vizsgált években a külföldi turistaérkezések (látogatók) száma és a külföldi sértettek száma között nincs kapcsolat.			
Hipotézis vizsgálat:			r²=	10%		
	H ₀ :	r=0	A külföldi turistaérkezések (látogatók) 10%-ban magyarázzák a külföldi sértettek varianciáját.			
	H ₁ :	r≠0				
	α=	5%				
	t_{empirikus}=r/sr	-1,0788	sr=	0,2867		
	t*α/2	2,2010				
	temp<t*α/2 => H0: igaz					

[illegible]

11.2. Mellékelt ábrák a terepkutatáshoz

10. ábra Tájékoztató tábla a Kossuth Lajos téren (Ábra forrása: Saját forrás)

11. ábra A Készenléti Rendőrség munkatársai az őrsváltáskor összegyűlt tömeget figyelik (Ábra forrása: Saját forrás)

12. ábra Biztonsági kamerák a Parlament nyugati oldalán (Ábra forrása: Saját forrás)

13. ábra Tipikus városnéző turista, aki a Kossuth Lajos téren két készülékkel is fényképezi a látnivalókat (Ábra forrása: Saját forrás)

14. ábra Hajléktalanok a Hősök terén, a Szépművészeti Múzeum előtti füves területen (Ábra forrása: Saját forrás)

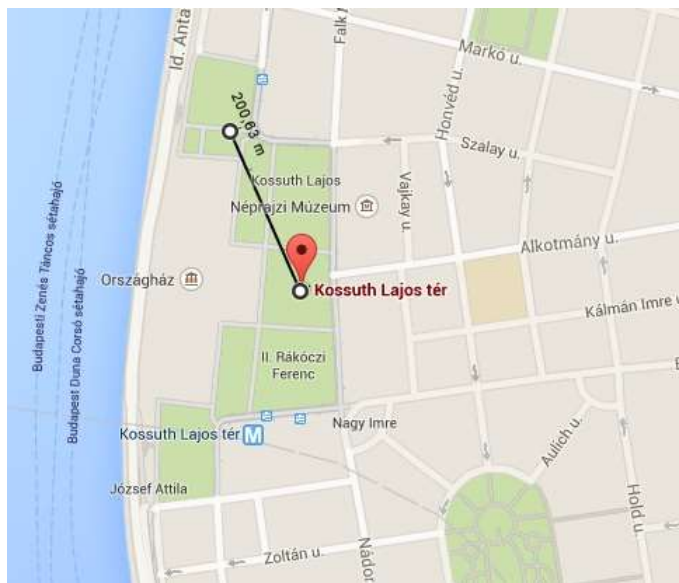
15. ábra Hajléktalanok igazoltatása a Hősök terén (Ábra forrása: Saját forrás)

16. ábra Illetéktelenül kereskedő árusok a Hősök terén (Ábra forrása: Saját forrás)

17. ábra Térkép a Hősök teréről (Ábra forrása: <https://goo.gl/maps/IS2Nb>)

18. ábra Térkép a Kossuth térről (Ábra forrása: <https://goo.gl/maps/FC5eD>)

19. ábra Szavak, amikre a turisták asszociálnak a máltai szigetekről (Ábra forrása: Malta Tourism Authority, 2014)

Bűncselekmények típusa	2007.	2008.		2009.		2010.		2011.		2012.	
	Száma	Száma	Dinamika % (előző év=100%)	Száma	Dinamika % (előző év=100%)	Száma	Dinamika % (előző év=100%)	Száma	Dinamika % (előző év=100%)	Száma	Dinamika % (előző év=100%)
Személy elleni	228	244	107,0	196	80,3	312	159,2	267	85,6	237	88,8
Közlekedési	218	224	102,8	173	77,2	158	91,3	151	95,6	142	94,0
Vagyon elleni	6650	6746	101,4	4555	67,5	6563	144,1	6285	95,8	6336	100,8

1. táblázat A külföldiek sérelmére leggyakrabban elkövetett bűncselekmények típusai 2007-2012 között (Legfőbb Ügyészség A külföldi állampolgárok és a bűnözés kapcsolata Magyarországon 2007-2008-ban, 2009-2010-ben és 2011-2012-ben alapján saját szerkesztés, 2014.)